



JURIDISKA FAKULTETEN  
vid Lunds universitet

Sofia Haraldsson

Internationella  
brottmålsdomstolen – en garanti  
för rättvisa?

Examensarbete  
20 poäng

Per Ole Träskman

Internationell rätt

Våren 2009

# Innehåll

<b>SAMMANFATTNING</b>	<b>1</b>
<b>FÖRORD</b>	<b>2</b>
<b>FÖRKORTNINGAR</b>	<b>3</b>
<b>1 INLEDNING</b>	<b>4</b>
1.1 Syfte och avgränsningar	4
1.2 Material, metod och disposition	4
<b>2 HISTORIA</b>	<b>6</b>
2.1 Domstolen växer fram	6
2.1.1 Behovet av en permanent domstol konstateras	7
2.1.2 Romstadgan antas	8
<b>3 ICC I DAG</b>	<b>9</b>
3.1 Organisation	9
3.1.1 Stadgepartsförsamlingen	9
3.1.2 Presidiet; avdelningar och registratorkontor	9
3.1.3 Åklagarens kansli	10
3.1.4 Brottsofferfonden	10
<b>4 JURISDIKTION</b>	<b>11</b>
4.1 Faktisk jurisdiktion	11
4.2 Primär och sekundär jurisdiktion	12
4.3 Avgränsning i tiden	13
4.4 Brotten	13
4.4.1 Folkmord	14
4.4.2 Brott mot mänskligheten	15
4.4.3 Krigsförbrytelser	16
4.4.4 Aggressionsbrott	16
4.5 Immunitet	17

<b>5</b>	<b>TILLÄMPLIGA REGLER OCH PRINCIPER</b>	<b>18</b>
5.1	<b>Juridiska principer</b>	<b>18</b>
5.1.1	Komplementaritetsprincipen	18
5.1.2	Universell jurisdiktion	18
5.1.3	Legalitetsprincipen	18
5.2	<b>Angränsande dokument</b>	<b>19</b>
5.2.1	Genevekonventionen	19
5.2.2	Folkmordskonventionen	19
5.2.3	Haagkonventionerna	19
5.3	<b>Sedvanerätt</b>	<b>20</b>
<b>6</b>	<b>ICC OCH FN</b>	<b>21</b>
6.1	<b>Säkerhetsrådet</b>	<b>21</b>
<b>7</b>	<b>ICC OCH USA</b>	<b>23</b>
7.1	<b>Tillbakablick</b>	<b>23</b>
7.2	<b>USA signerar - och drar tillbaka signatur</b>	<b>25</b>
7.3	<b>ASPA</b>	<b>26</b>
7.4	<b>Resolution 1422</b>	<b>26</b>
<b>8</b>	<b>ICC OCH DEN OPPOSITIONELLA OMVÄRLDEN</b>	<b>27</b>
8.1	<b>Indien</b>	<b>27</b>
8.2	<b>Kina</b>	<b>27</b>
8.3	<b>Ryssland</b>	<b>28</b>
8.4	<b>Israel</b>	<b>28</b>
<b>9</b>	<b>HOTEN MOT ICC</b>	<b>31</b>
9.1	<b>USA</b>	<b>31</b>
9.1.1	ASPA	31
9.2	<b>Säkerhetsrådet</b>	<b>32</b>
9.3	<b>Definitionsproblematiken</b>	<b>32</b>

<b>10 PÅGÅENDE UTREDNINGAR</b>	<b>33</b>
<b>10.1 Allmänt</b>	<b>33</b>
<b>10.2 Sudan i fokus</b>	<b>33</b>
10.2.1 Bakgrund	33
10.2.2 Folkmord eller inte	34
10.2.3 Sudan idag	35
<b>11 DISKUSSION</b>	<b>37</b>
<b>11.1 Vikten av att inte bli FN:s redskap</b>	<b>37</b>
<b>11.2 Definitionsproblematik</b>	<b>37</b>
<b>11.3 Kunna stå över politiska influenser</b>	<b>37</b>
<b>11.4 Behovet av samarbete</b>	<b>38</b>
<b>11.5 USA</b>	<b>39</b>
<b>11.6 Fungera avskräckande</b>	<b>40</b>
<b>11.7 Framtiden</b>	<b>41</b>
<b>12 SLUTORD</b>	<b>42</b>
<b>BILAGA A</b>	<b>44</b>
<b>KÄLL- OCH LITTERATURFÖRTECKNING</b>	<b>45</b>
<b>12.1 Litteratur</b>	<b>45</b>
<b>12.2 Artiklar från Internet</b>	<b>46</b>
<b>12.3 Pressmeddelanden</b>	<b>47</b>
<b>12.4 Resolutioner</b>	<b>47</b>
<b>12.5 Offentligt tryck</b>	<b>48</b>
<b>12.6 Rättsfallsförteckning</b>	<b>49</b>

# Sammanfattning

Trots att tanken på en internationell domstol funnits sedan första världskrigets slut dröjde det ytterligare nästan 80 år innan den blev förverkligad. Vid arbetet av uppförandet av domstolen användes i stor utsträckning de två ad-hoc-domstolar som hanterat brott begångna under konflikterna i forna Jugoslavien och i Rwanda som förebilder. Men medan de två nämnda tribunalerna sattes upp genom FN-mandat skapades ICC inom ramen för en helt ny organisation.

Under sommaren 1998 antogs den stadga (Romstadgan) som skulle reglera domstolens verksamhet. Den 11 april 2002 blev stadgan bindande i och med att 60 länder ratificerat den, och den 1 juli samma år trädde den i kraft. De brott som hanteras är folkmord, brott mot mänskligheten, krigsförbrytelser och aggressionsbrott. Bara under domstolens två första år översändes över 1.300 anmälningar angående nämnda brott, av vilka de flesta avskrevs omedelbart då de inte låg inom domstolens jurisdiktion. Av de anmälningar som till slut återstod inledde domstolens åklagare förundersökning angående händelser i Demokratiska Republiken Kongo och i Uganda. I början av 2005 tillkom händelserna i Sudan och senare samma år också händelserna i Centralafrikanska Republiken.

Domstolens jurisdiktion vilar komplementaritetsprincipen vilket innebär att staten själv har den primära jurisdiktionen på de brott som nämns i Romstadgan. Om bristande vilja, oförmåga eller annan omständighet gör att staten inte genomför undersökning och eventuell lagföring av händelsen så ska ICC istället agera med hänvisning till den sekundära jurisdiktionen.

USA var länge det land som var mest drivande med arbetet att upprätta en internationell brottmålsdomstol. Men då slutförhandlingarna angående stadgans utseende närmade sig, och USA insåg att flera punkter i stadgan inte utformats på det sätt man önskat, förändrades landets inställning. USA var 1998 ett av de sju länder som röstade emot stadgan. Trots det undertecknade Bill Clinton den 31 december 2001 Romstadgan. Ett undertecknande som togs tillbaka av nye presidenten George Bush bara några månader senare. USA sade sig inte godkänna domstolens jurisdiktion över amerikanska medborgare. Arbetet mot domstolen utfördes aktivt och bland annat antogs en akt (ASPA) som förbjöd amerikanskt samarbete med ICC.

Förutom USA:s aktiva arbete mot domstolen föreligger andra omständigheter som riskerar att kraftigt försvaga dess arbete och utveckling. Många anser att stadgan är en kompromisslösning och att man i jakten på att få så många stater som möjligt nöjda gjort den tandlös. Många är de som befarar att domstolen allt för mycket kommer att färgas av det politiska läge som för dagen råder i världen.

# Förord

*“Though force can protect in emergency, only justice, fairness, consideration and cooperation can finally lead men to the dawn of eternal peace.”*

Dwight D. Eisenhower

# Förkortningar

APIC	Agreement on Privileges and Immunities of the International Criminal Court
ASP	Assembly of States Parties
ASPA	American Servicemembers Protection Act
BIA	Bilateral Immunity Agreement
CICC	Coalition for the International Criminal Court
Ds	Departementsserien
FN	Förenta Staterna
ICC	International Criminal Court
ICJ	International Court of Justice
ICCPR	International Covenant on Civil and Political Rights
ICTR	International Criminal Tribunal of Rwanda
ICTY	International Criminal Tribunal of Yugoslavia
NGO	Non-Governmental Organisation
RS	Romstadgan
SR	Säkerhetsrådet
SOFA	Status of Forces Agreement

# 1 Inledning

## 1.1 Syfte och avgränsningar

Syftet med uppsatsen är att redogöra för hur ICC fungerar – och hur den inte fungerar. Att förstå bakgrunden till dess uppkomst och vad som format uppförandet av den. Jag vill med mitt arbete lyfta fram förhållandet med andra aktörer och hur den påverkas av sin omvärld. Är det en funktionell och internationell brottmålsdomstol som byggts upp? Kan en domstol med så många aktörer inblandade garantera rättssäkerhet?

Min frågeställning är:

1. Hur ser förhållandet ut mellan ICC och andra aktörer inom den internationella rätten?
2. Följdfrågeställning: Vilka problem respektive möjligheter skapar nämnda förhållanden?

För att inte göra uppsatsen för generell har jag valt att inrikta mig på samspelet och förhållandet med andra aktörer. De aktörer jag speciellt vill belysa är FN, då främst Säkerhetsrådet, och USA.

## 1.2 Material, metod och disposition

Material jag har använt mig av är litteratur, artiklar, organisationers hemsidor, internationella överenskommelser, förarbeten och praxis.

Den metod jag använt mig av för är rättsvetenskaplig metod där den doktrin, internationella överenskommelser och de rättsavgöranden som finns på området har fått stå i centrum. Vidare har jag genom att jämföra olika författares syn kunnat konstatera komplexa relationer som domstolen har till såväl stater som till andra organisationer. Jag har med hjälp av Internet kunnat följa det politiska läget – t.ex. i form av uttalanden från länders regeringar – när det gäller synen på domstolen. Då utvecklingen på området går mycket snabbt har jag i stor utsträckning använt mig av organisationers hemsidor och internationella tidskrifters artiklar.

I uppsatsens inledande kapitel presenteras domstolens historik. Sedan följer en genomgång av dess organisatoriska uppbyggnad och den jurisdiktion domstolen tilldelats. Vidare följer en genomgång av juridiska principer och dokument som direkt eller indirekt påverkar domstolen. Efterföljande kapitel hanterar domstolens relationer mot andra aktörer, såväl förbund som nationer. Hur domstolen påverkar och påverkas av dem. Slutligen redogör



uppsatsen för den problematik nyss nämnda relationer utgör, och analyserar vad som kan tänkas bli de största utmaningarna för domstolen.

## 2 Historia

### 2.1 Domstolen växer fram

Tanken på en internationell domstol väcks redan efter första världskriget. Men det är först efter andra världskriget som den på riktigt tar form, i och med processerna i Nürnberg och Tokyo.<sup>1</sup> Från att tidigare belyst ansvarsförhållandet stater emellan så började man se till det individuella ansvaret.

Den så kallade Nürnbergrättegången som öppnas den 20 november 1945 blir första gången som ett lands företrädare ställs inför en juridisk instans där individuellt ansvar för brott ska prövas.<sup>2</sup> Åtalen rör brott mot freden, krigsförbrytelser och brott mot mänskligheten.<sup>3</sup> Förutom etablerandet av principen om individuellt ansvar direkt under internationell rätt fastslås två grundprinciper inom folkrätten:

1. Skydd av internationell fred och säkerhet<sup>4</sup>
2. Det gemensamma ansvaret för mänskligheten<sup>5</sup>

Nürnbergstadgan slår fast att ingen ska kunna undkomma påföljd med ursäkten att man lydde order från sin regering eller sina överordnade vid tillfället. Inte heller ska någon kunna åtnjuta immunitet på grund av sin officiella ställning. Principen om befälsansvar och individuellt ansvar för brott mot internationell rätt tillämpas alltså redan här. Nämnda principer lever kvar och tillämpas även i Romstadgan.<sup>6</sup>

Den process som genomfördes i Nürnberg var den första i sitt slag, varför den av många sågs som ett experiment med osäker utgång. I efterhand kan konstateras att den skulle komma att utgöra en förebild för de tillfälliga tribunaler som FN sedan skulle etablera.

---

<sup>1</sup> Sands, *From Nuremberg to The Hague*, s 41

<sup>2</sup> Sands, *From Nuremberg to The Hague*, s 24

<sup>3</sup> Folkmordskonventionen antogs först den 9 december 1948 (Resolution 260 (III)) och trädde i kraft den 12 januari 1951

<sup>4</sup> FN-stadgan kap 7

<sup>5</sup> FN:s deklaration om mänskliga rättigheter, antagen 10 december 1948

<sup>6</sup> Espelund & Karlsson, *Till mänsklighetens försvar*, s 44-45

## 2.1.1 Behovet av en permanent domstol konstateras

1948 tillsätter FN en kommission för internationell rätt som klargör behovet av en permanent domstol där individer som gjort sig skyldiga till grova brott mot de mänskliga rättigheterna ska kunna ställas inför rätta.<sup>7</sup>

Under Nürnbergprocessen lanseras ordet *genocide* av juristen Raphael Lemkin.<sup>8</sup> Eftersom Folkmordskonventionen inte var antagen fanns ingen definition uttryckt. Den rättsliga definitionen av brottet folkmord kommer först i och med konventionens antagande i december 1948.<sup>9</sup> Men eftersom en internationell domstol vid denna tid saknas – trots att en sådan nämns i konventionen – är konventionens innehåll utan betydelse i praktiken. Nästan 50 år ska förflyta utan att någon åtalas för brottet folkmord.<sup>10</sup>

”Kalla kriget” (1945-1990) orsakar ett spänt läge i den politiska världen och frågor som rör brott mot de mänskliga rättigheterna skjuts framåt i tiden.<sup>11</sup> Det dröjer fram till början av 1990-talet innan frågan om folkmord återigen aktualiseras, mycket beroende på grund av de pågående konflikterna på Balkan.<sup>12</sup> FN:s Säkerhetsråd upprättar en tillfällig brottstribunal som ska hantera de krigsförbrytelser som ägt rum i och med konflikten i regionen.<sup>13</sup>

Ytterligare en anledning till att upprättandet av en internationell domstol hamnar på dagordningen är att FN:s Generalförsamling på grund av problemen med droghandeln i Trinidad och Tobago antar en resolution som ger ILC order om att undersöka om en permanent brottmålsdomstol för sådana situationer är möjlig.<sup>14</sup>

Samma situation som efter konflikten på Balkan uppstår efter folkmordet i Rwanda 1994. Hösten 1998 – 50 år efter Folkmordskonventionens antagande – avkunnas de första folkmordsdomarna någonsin, av ICTR, placerad i Arusha, Tanzania.<sup>15</sup> Borgmästare Jean-Paul Akayeesu och premiärministern Jean Kambanda fälls med en dom på över 300 sidor där den internationella rättens definition av brottet folkmord analyseras och tolkas.<sup>16</sup> Frågor angående t.ex. vad som anses utgöra en folkgrupp enligt

---

<sup>7</sup> FN-dokument A/760, 5 december 1948

<sup>8</sup> Lemkin slog samman grekiskans ”geno”, som betyder ras eller stam, och det latinska ordet ”cide”, som kommer från caedere och betyder ”att döda”.

<sup>9</sup> Resolution 260 (III), antagen 9 december 1948, i kraft 12 januari 1951

<sup>10</sup> Folkmordskonventionen Art VI

<sup>11</sup> Kalla kriget var en lång period av motsättningar, men utan öppet krig, mellan främst Sovjetunionen och USA.

<sup>12</sup> Konflikten pågick bland annat mellan bosniska kroater (katoliker) och bosniska serber (ortodoxa) i Bosnien och Hercegovina från april 1992 till november 1995.

<sup>13</sup> Resolution 955 (1994-11-08)

<sup>14</sup> Ratner, Abrams och Bischoff, *Accountability for Human Rights Atrocities in International Law*, s 230-231

<sup>15</sup> Resolution 827 (1993-05-25)

<sup>16</sup> ICTR-96-4-T (Akayesu)

Folkmordskonventionen utreds. Domen kan absolut ses som ett av de främsta prejudikaten på området folkmord.<sup>17</sup>

Generalförsamlingen tillsätter en förberedande kommitté med uppgiften att föra frågan om etablerandet av en permanent domstol framåt.<sup>18</sup> Man sneglar på de stadgar som använts i de två ad-hoc-domstolar som dömt för brott begångna under de tidigare nämnda konflikterna i forna Jugoslavien och Rwanda.

## 2.1.2 Romstadgan antas

Under en konferens i Rom den 4 juli 1998 antas den stadga som ska komma att reglera ICC:s verksamhet.<sup>19</sup> 120 stater röstar ja till regelverket, 21 länder lägger ner sina röster, medan USA, Israel, Kina, Irak, Qatar, Libyen och Jemen röstar emot.<sup>20</sup> USA och Israel skriver dock under – ett undertecknande som USA den 6 maj 2002 drar tillbaka till följd av den nya politiska linje som George Bush som ny president innebär.<sup>21</sup>

Sverige ratificerar stadgan den 28 juni 2001.<sup>22</sup> Den 11 april 2002 har 60 länder ratificerat stadgan, vilket gör den bindande, och den 1 juli 2002 träder den i kraft.<sup>23</sup> Idag är 110 stater parter till Romstadgan.<sup>24</sup>

Under domstolens första två år översänds över 1.300 anmälningar till ICC:s åklagare. De flesta kommer från fristående organisationer och enskilda personer. Cirka 80 % av ärendena avskrivs direkt då de inte ligger inom domstolens jurisdiktion. Många av de inkomna skrivelserna tar upp händelser som inträffat innan stadgan blivit bindande, eller incidenter inträffade i länder som inte erkänt domstolen. Av de fåtal anmälningar som blir kvar inleder åklagaren förundersökning med anledning av händelserna i Demokratiska Republiken Kongo och Uganda. I början av 2005 tillkommer händelserna i Darfur, Sudan, efter att Säkerhetsrådet beslutat hänföra ärendet till ICC.<sup>25</sup>

---

<sup>17</sup> Ratner Abrams och Bischoff, *Accountability for Human Rights Atrocities in International Law*, s 229

<sup>18</sup> Resolution 50/46 (1995-12-11)

<sup>19</sup> Rome Statue for an International Criminal Court; UN Doc A/CONF.183/9 (1998)

<sup>20</sup> Schabas, *An Introduction to the International Criminal Court*, s 18

<sup>21</sup> Se kapitel 7.2

<sup>22</sup> Prop. 2001/02:88 *Sveriges samarbete med Internationella Brottmålsdomstolen*

<sup>23</sup> Schabas, *An Introduction to the International Criminal Court*, s 19

<sup>24</sup> Se Bilaga A

<sup>25</sup> Espelund och Karlsson, *Till mänsklighetens försvar*, s 82

# 3 ICC i dag

## 3.1 Organisation

Medan de domstolar som använts i t.ex. Jugoslavien och Rwanda satts upp inom ramen för FN är ICC skapad inom ramen för en helt ny organisation. Sätet för domstolen ligger i Haag i Nederländerna.<sup>26</sup> ICC består av representanter från ratificerande stater, och utgör de fyra organ som presenteras nedan.

### 3.1.1 Stadgepartsförsamlingen

Stadgepartsförsamlingen fattar beslut i alla lagstiftnings- och budgetfrågor, samt utnämner de domare och åklagare som ska verka inom ICC.<sup>27</sup> Församlingen höll sitt första möte i New York 3-7 februari 2003. Man valde 18 domare som skulle sitta i tre, sex respektive nio år.<sup>28</sup> Den 11 mars samma år valdes en president och två vicepresidenter, som tillsammans utgör presidiet. Samma månad valdes argentinaren Luis Moreno-Ocampo till ICC:s förste åklagare. Förste domaren i organisationen blev Philippe Kirsch från Kanada, som fortfarande är verksam på denna post.

### 3.1.2 Presidiet; avdelningar och registratorkontor

Inom domstolen finns överklagande-, rättegångs- och förundersökningsavdelning.<sup>29</sup>

Av de 18 domare som tillsätts får det inte finnas fler än en representant från ett och samma land. Vid utnämmandet läggs vikt vid geografisk spridning och rättvis könsfördelning. Domarna ska utföra sitt arbete helt oberoende och får inte delta i de mål som de eventuellt kan ha egna nationella intressen i. Domarna väljer ledaren för organisationens verksamhet; presidenten. De utser också vilka som ska arbeta på registratorkontoret.<sup>30</sup>

---

<sup>26</sup> Romstadgan Art 3:1

<sup>27</sup> Romstadgan Art 112

<sup>28</sup> Romstadgan Art 39

<sup>29</sup> Ibid

<sup>30</sup> Romstadgan Art 38 och 43

### **3.1.3 Åklagarens kansli**

Åklagarens kansli är en separat enhet som på egen hand, utan inflytande från andra enheter ansvarar för att se över de rapporter som kommer in angående brott. Kansliet ska undersöka inkommande skrivelser och inleda förundersökning om tillräcklig grund finns för eventuellt åtal inför ICC.

### **3.1.4 Brottsofferfonden**

Vid sidan av ICC:s stora organisation finns brottsofferfond, upprättad av Stadgepartsförsamlingen. Fonden tar vara på offrens rättigheter under och efter rättegången. Skadestånd kan krävas för medicinsk vård, fysiska och psykiska skador samt sakskadestånd. Om den dömda själv inte har möjlighet att betala det utdömda skadeståndet kan fonden själv betala ut motsvarande ersättning. Den administrativa delen sköts av registratorskontoret.<sup>31</sup>

---

<sup>31</sup> Romstadgan Art 34

# 4 Jurisdiktion

## 4.1 Faktisk jurisdiktion

Den jurisdiktion domstolen vilar på är uppbyggd på fyra hörnstenar:

1. Ratione personae – personen ska vara över 18 år<sup>32</sup>
2. Ratione materiae – ska utgöra ett brott enligt stadgan
3. Ratione loci -
  - a) händelsen ska utspela sig inom stat som är bunden av stadgan,
  - b) av person som är medborgare i stat som är bunden av stadgan,
  - c) eller att stat i annat fall samtycker till ICC:s jurisdiktion över det aktuella brottet<sup>33</sup>
4. Ratione temporae – brottet ska ha begåtts efter det att stadgan har trätt i kraft<sup>34</sup>

I Romstadgan Art 24 finns ett undantag som fungerar som en övergångsbestämmelse när det gäller Rationae loci:

*Utan hinder av bestämmelserna i artikel 12.1 och 12.2 får en stat, som blir part i denna stadga förklara att den för en tid av sju år efter stadgans ikraftträdande för staten i fråga inte godtar Domstolens jurisdiktion med avseende på den kategori av brott som avses i artikel 8, när ett brott påstås ha förövats av dess egna medborgare eller inom dess eget territorium. En förklaring enligt denna artikel kan när som helst återkallas. Bestämmelserna i denna artikel skall behandlas av den översynskonferens som sammankallas med stöd av artikel 123.1.*

Av Romstadgan framgår att en stat som inte är part till stadgan genom en förklaring som ingivits till registratören kan godta att ICC utövar jurisdiktion avseende brottet i fråga.<sup>35</sup>

Ett ärende startas genom att åklagaren beslutar att inleda en förundersökning efter att en eller flera händelser som riskerar att utgöra brott, som hänskjutits av en stat som är part till stadgan, eller en stat som accepterat ICC:s jurisdiktion. På samma sätt har FN:s Säkerhetsråd möjlighet att hänskjuta en situation till domstolen.<sup>36</sup> Stat som är part till stadgan är skyldig att samarbeta med förundersökningskammaren.<sup>37</sup> Att samarbeta kan t.ex. innebära att ge rättsligt bistånd, lämna ut misstänkta och tillhandahålla

---

<sup>32</sup> Romstadgan Art 25 och 26

<sup>33</sup> Romstadgan Art 12

<sup>34</sup> Romstadgan Art 11 och 24

<sup>35</sup> Romstadgan Art 12.3

<sup>36</sup> Romstadgan Art 2, 13, 14 och 53

<sup>37</sup> Romstadgan Art 86

bevismaterial. Dock har staten en rätt att vägra lämna ut information som rör den nationella säkerheten.<sup>38</sup>

## 4.2 Primär och sekundär jurisdiktion

Staten har den primära jurisdiktionen. ICC ska avvisa en anmälan på grund av bristande processförutsättning om någon av följande omständigheter råder:

1. Om saken är föremål för undersökning eller lagföring av den stat som har jurisdiktion över den, såvida inte staten saknar vilja eller förmåga att genomföra undersökningen eller lagföringen
2. Om saken har undersökts av en stat som har jurisdiktion över den och staten har beslutat att inte lagföra den person som avses, såvida inte detta beslut är en följd av bristande vilja eller förmåga att lagföra saken
3. Om den person som avses redan har lagförts för den gärning som saken gäller och en rättegång inför domstolen inte är tillåten enligt artikel 20.3
4. Om saken inte är tillräckligt allvarlig för att motivera vidare åtgärder av domstolen<sup>39</sup>

För att avgöra om *bristande vilja* att lagföra en person förligger ska följande omständigheter kontrolleras:

- a) Syftet med den nationella processen varit att undandra den aktuella personen från straffrättsligt ansvar för brott som omfattas av ICC:s jurisdiktion<sup>40</sup>
- b) Omotiverad försening som inte kan ses förenlig med en avsikt att ställa den aktuella personen inför rätta<sup>41</sup>
- c) Processen har inte genomförts på ett oberoende och opartiskt sätt, eller har genomförts på ett sätt som under omständigheterna inte är förenlig med en avsikt att ställa den aktuella personen inför rätta<sup>42</sup>

Huruvida *oförmåga* hos en stat att utöva sin primära jurisdiktion ska ICC se till om staten, till följd av ett totalt eller omfattande sammanbrott i eller bristande tillgänglighet hos dess nationella rättssystem saknar förmåga att ta fram den anklagade eller saknar nödvändig bevisning och vittnesmål, eller på annat sätt inte klarar att genomföra sina förfaranden.<sup>43</sup>

Invändningar mot domstolens jurisdiktion eller mot ett måls processförutsättningar får göras av den tilltalade eller av en stat som

---

<sup>38</sup> Romstadgan Art 72

<sup>39</sup> Romstadgan Art 17.1

<sup>40</sup> Romstadgan Art 17.2 a)

<sup>41</sup> Romstadgan Art 17.2 b)

<sup>42</sup> Romstadgan Art 17.2 c)

<sup>43</sup> Romstadgan Art 17.3



uppfyller de förutsättningar som finns nämnda i Romstadgans Art 19 b) eller 19 c).<sup>44</sup>

Då åklagaren beslutar att inleda förundersökning ska samtliga anslutna parter och den stat som har den primära jurisdiktionen underrättas.<sup>45</sup> Den aktuella staten har en månad på sig att meddela ICC att man har genomfört de undersökningar som krävs för att se om gärningar som utgör brott enligt stadgan har begåtts av de personer som står under statens jurisdiktion.<sup>46</sup> Åklagaren kan under denna tid regelbundet och utan dröjsmål inkräva information om vad som händer med ärendet på nationell nivå.<sup>47</sup>

Det är inte omöjligt att ICC kan komma att få en bredare jurisdiktion än vad den har idag. Kanske kan även andra brott resultera i åtal inför den internationella domstolen. Minst sju år efter stadgans ikraftträdande ska sittande generalsekreterare sammankalla till en översynskonferens som skall ta ställning till eventuella ändringar i stadgan. Översynen kan innefatta, men är inte begränsad till, förteckningen över de brott som anges i artikel 5.<sup>48</sup>

### 4.3 Avgränsning i tiden

I stadgan finns en avgränsning i tiden för domstolens jurisdiktion. Det är endast brott som begåtts efter stadgans ikraftträdande, det vill säga efter den 1 juli 2002, som kan bli föremål för prövning inför ICC.<sup>49</sup> Om en stat underlåtit att göra en särskild förklaring kan domstolen endast utöva jurisdiktion gällande de brott som begått efter stadgans ikraftträdande för just den staten.<sup>50</sup>

### 4.4 Brotten

ICC:s jurisdiktion ska begränsas till de mest allvarliga brotten som angår hela det internationella samfundet.<sup>51</sup> De fyra brottsrubriker som domstolen hanterar är folkmord, brott mot mänskligheten, krigsförbrytelser och aggressionsbrott. Genom Romstadgan har brotten tydligare definierats och konkretiserats.

---

<sup>44</sup> Romstadgan Art 19.1 och 19.2

<sup>45</sup> Romstadgan Art 18.1

<sup>46</sup> Romstadgan Art 18.2

<sup>47</sup> Romstadgan Art 18.5

<sup>48</sup> Romstadgan Art 5 och Art 123

<sup>49</sup> Romstadgan Art 11

<sup>50</sup> Ibid

<sup>51</sup> Romstadgan Art 5

## 4.4.1 Folkmord

Definitionen av brottet folkmord är hämtat från Folkmordskonventionens artikel II. De gärningar som utpekats är de som begås ”i avsikt att helt eller delvis förgöra en nationell etnisk rasmässigt bestämd eller religiös folkgrupp som sådan”.<sup>52</sup> Dock skiljer sig definitionen åt något beroende på vilken av hittills genomförda processer man väljer att belysa (Nürnberg, ICTR, ICTY). I Romstadgan är brottsbeskrivningen betydligt mer specifikt definierad. Anledningen är att man kunnat hämta vägledning från ICTR:s första folkmordsdom angående Jean-Paul Akayesu, tidigare nämnt i kapitel 2.1.1.<sup>53</sup>

Av brottsbeskrivningen framgår att följande fem punkter är folkmord:

*1. Att döda medlemmar av folkgruppen*

ICTR har i fallet Akayesu slagit fast att två villkor måste vara uppfyllda för att folkmord ska anses begåtts;

a) offret ska ha avlidit, och

b) döden ska ha orsakats av en olaglig handling, eller underlåtenhet att handla.

*2. Att tillfoga medlemmar av folkgruppen fysisk eller psykisk skada*

Att förstöra gruppens medlemmars hälsa, misshandel av gruppens medlemmar så att de blir vanställda, handlingar som allvarligt skadar yttre/inre organ inklusive sinnesorgan<sup>54</sup> samt tortyr och grym, omänsklig eller förnedrande behandling.<sup>55</sup> I ett annat fall slog ICTR fast att även våldtäkt och annat sexuellt våld kan utgöra tillfogande av svår fysisk eller psykisk skada.<sup>56</sup>

*3. Att uppsåtligt påtvinga folkgruppen levnadsvillkor som är avsedda att medföra dess fysiska undergång helt eller delvis*

Ett sådant påtvingande av levnadsvillkor kan t.ex. innebära våldtäkt, svält, begränsning av sjukvård och förhindrande av ett acceptabelt boende under en längre tid, förutsatt att detta kan leda till att gruppen helt eller delvis förintas. Även systematisk utdrivning av människor hamnar under denna kategori.<sup>57</sup>

---

<sup>52</sup> Romstadgan Art 6

<sup>53</sup> ICTR-96-4-T (Akayesu)

<sup>54</sup> ICTR-95-1-T (Kayishema och Ruzindana)

<sup>55</sup> IT-95-5-R61, IT-95-18-R61 (Karadzic och Mladic)

<sup>56</sup> ICTR-96-4-T (Akayesu)

<sup>57</sup> ICTR-95-1-T (Kayishema och Ruzindana)

4. *Att vidta åtgärder som är avsedda att förhindra födelser inom folkgruppen*

T.ex. åtskiljande av män och kvinnor genom tvång, förhindra äktenskap, tvångsaborter och tvångssterilisering.

5. *Att med tvång överföra barn från folkgruppen till en annan folkgrupp*

Att genom bortförande av gruppens barn förhindra gruppens existens. Ett fysiskt förhindrande genom tvång. I förarbetet till Romstadgan betonas att uttrycket tvång inte är begränsat till fysiskt tvång, utan även kan vara hot eller trakasserier.

Vid tolkning av de i Romstadgan uppräknade brotten används inte sällan den praxis som utvecklats på området genom ICTR och ICTY. Det som är problematiskt med brottet folkmord är att det måste kunna styrkas att det funnits en *avsikt* att helt eller delvis förgöra en folkgrupp, vilket kan vara mycket svårt att bevisa.

## 4.4.2 Brott mot mänskligheten

Brott mot mänskligheten beskrivs ofta som så grova att de inte bara är ett brott mot de människor som drabbats av den specifika gärningen, utan att det på grund av sin oerhörda grymhet är ett brott mot hela mänskligheten. Trots att brott mot mänskligheten är ett brott under internationell rätt saknas en generell definition av det. En första definition, i form av en uppräkningslista, upprättades efter första världskriget. Den fastställdes dock inte förrän i stadgan som användes vid processen i Nürnberg.<sup>58</sup> Den definition som finns i Romstadgan skiljer sig en aning från de stadgor som använts i ICTR och ICTY. Den absolut mest avgörande skillnaden är att brott mot mänskligheten enligt Romstadgan kan begås både i fredstid och i krigstid.<sup>59</sup>

Enligt artikel 7.1 ska det röra sig om ett vidsträckt eller systematiskt angrepp riktat mot civilbefolkning med insikt om angreppet. Det ska vara vissa specifika gärningar, såsom t.ex. mord, utrotning, deportation, våldtäkt, politisk och religiös förföljelse. Observera att listan inte är uttömmande.

I artikel 7.2 a finns följande definition av begreppet ”angrepp mot civilbefolkning”:

*Upprepat förövande av de tidigare uppräknade gärningarna som civilbefolkningen i enlighet med eller för att främja en stats eller organisations politik att genomföra ett sådant angrepp.*

---

<sup>58</sup> Romstadgan Art 7

<sup>59</sup> Lagrådsremissen, *Sveriges samarbete med internationella brottmålsdomstolen*, p 30

### 4.4.3 Krigsförbrytelser

Angående krigsförbrytelser uttrycks i Romstadgan det som finns skrivet i Genèvekonventionen med tilläggsprotokoll I och II 1977, samt Haagkonventionen.<sup>60</sup> Många kritiska röster höjdes vid diskussionen om vilka brott som skulle kunna ligga till grund för åtal för krigsförbrytelser.<sup>61</sup> Man var dock överens om att det endast var de absolut grövsta brotten som var aktuella att reglera i den nya stadgan. Slutligen fastslås att domstolen ska ha jurisdiktion över sådant brott, särskilt då det begåtts som en del av en plan eller politik, eller utgör en del av förövandet av sådana brott i stor skala.<sup>62</sup> Exempel på brott som kan hamna inför ICC på detta område är tortyr, tagande av gisslan och tvingande av en krigsfånge eller annan skyddad person att tjänstgöra i en fientlig makts stridskrafter.<sup>63</sup>

### 4.4.4 Aggressionsbrott

Aggressionsbrott är brott mot freden. Enligt Romstadgan art 121 och 123 ska en bestämmelse antas där brottet definieras och domstolens utövning av jurisdiktion fastställs.<sup>64</sup> Först då kan åtal inför ICC för brottet bli aktuellt. Säkerhetsrådet kan med hänvisning till FN-stadgan art 39 avgöra om det finns existerande hot mot freden, att fred inte upprätthålls eller att aggressionsbrott begås. Säkerhetsrådet ska då, för att upprätthålla internationell fred eller att aggressionsbrott begås, vidta åtgärder som ska vara förenliga med FN-stadgans art 41 och 42.

ICC saknar alltså idag jurisdiktion över denna typ av brott, på grund av att definition saknas. Problemet med att utarbeta en sådan definition är att området är mycket politiskt känsligt.<sup>65</sup> Beslut kommer att tas vid den översynskonferens som ska äga rum då mer än sju år gått sedan stadgan trätt i kraft.<sup>66</sup> Syftet med att låta sju år gå är att få möjlighet att se om domstolen behöver skapa en egen definition av brottet, eller om en sådan definition kan gå att utläsa av gällande internationell sedvanerättsliga principer. Ett annat syfte är eventuellt också att se hur relationen mellan Säkerhetsrådet och domstolen utvecklas.<sup>67</sup> Huruvida staterna kan komma överens om en slutlig definition kvarstår alltså att se.

---

<sup>60</sup> Romstadgan Art 8

<sup>61</sup> Lagrådsremissen, *Sveriges samarbete med internationella brottmålsdomstolen*, p 31

<sup>62</sup> Romstadgan Art 8 p 1

<sup>63</sup> Romstadgan Art 8 p 2 ii), v) och Viii)

<sup>64</sup> Romstadgan Art 5 p 2

<sup>65</sup> Politi och Nesi, *The International Criminal Court and the Crime of Aggression*, s 56

<sup>66</sup> Romstadgan 123

<sup>67</sup> Politi och Nesi, *The International Criminal Court and the Crime of Aggression*, s 57

## 4.5 Immunitet

Vid de prövningar som gjorts vid ICC har man konstaterat att det inte föreligger någon immunitet för åtal mot internationella brott så som krigsförbrytelser, brott mot mänskligheten och folkmord. FN:s tribunaler för Rwanda, Sierra Leone och ICC har i sina stadgar skrivit in att den åtalades officiella position inte har någon betydelse för åtalet.

*1. Denna stadga skall gälla lika för alla utan åtskillnad på grund av officiell ställning. Särskilt skall officiell ställning som stats- eller regeringschef, regeringsmedlem, parlamentsledamot, vald företrädare eller offentlig tjänsteman inte i något fall ge någon person immunitet mot straffrättsligt ansvar i enlighet med denna stadga, inte heller ska officiell ställning i sig själv utgöra skäl för nedsättning av straff.*

*2. Immunitet eller särskilda förfaranderegler som kan vara förenade med en persons officiella ställning vare sig enligt nationell lag eller enligt folkrätten, skall inte hindra Domstolen från att utöva jurisdiktion över personen.<sup>68</sup>*

Ett exempel värt att nämna i sammanhanget är Rwandas före detta premiärminister Jean Kambanda som den 4 september 1998 dömdes till livstids fängelse.<sup>69</sup>

I de fall där amnesti förhandlats fram i separata fredsavtal innan tribunalerna satts igång har man konstaterat att internationell lag står över den nationella amnestin, då sådan amnesti inte kan anses stå över internationell rätt.<sup>70</sup>

---

<sup>68</sup> Romstadgan Art 27

<sup>69</sup> ICTR-97-23-S (Kambanda)

<sup>70</sup> Espelund och Karlsson, *Till mänsklighetens försvar*, s 72

# 5 Tillämpliga regler och principer

## 5.1 Juridiska principer

### 5.1.1 Komplementaritetsprincipen

Romstadgan bygger på den tidigare nämnda komplementaritetsprincipen, som innebär att ICC tar över rätten att agera då en stat saknar vilja eller förmåga att själv göra det.<sup>71</sup> ICC har den sekundära jurisdiktionen och ska alltså vara endast ett komplement till statens nationella domstol. Den primära jurisdiktionen vilar på nationell nivå. ICC ska därför uppge bristande processförutsättning om en händelse är föremål för undersökning och lagföring av den eller de stater som har den primära jurisdiktionen.

### 5.1.2 Universell jurisdiktion

De flesta rättsystem bygger på att statens rättsordning kan åtala personer för brott som har en koppling mellan brottet, eller förövaren, och staten. I och med detta finns också risken att frizoner upptäcks och används. För att förhindra sådana zoner då det gäller de grova brott som regleras i Romstadgan hänvisas den universella jurisdiktionen. Universell jurisdiktion innebär att en person som begått sådant brott kan åtalas oavsett var brottet begåtts, och oberoende vilka länders medborgare som blivit offer för brottet. Den straffrihet som tidigare infallit i vissa situationer ska på så vis undvikas.

### 5.1.3 Legalitetsprincipen

Legalitetsprincipen (*nullum crimen sine lege*) innebär att handlingen ska utgöra ett brott enligt Romstadgan vid tiden för utförandet. Förbud råder dessutom mot analog lagtolkning. Definitionen av brottet får inte avvika från ordalydelsen.<sup>72</sup> Vidare anförs att den som fällts av domstolen endast får straffas i enlighet med stadgan. Alltså inget straff utan lag (*nulla poena sine lege*).<sup>73</sup>

Förbud mot retroaktiv lagstiftning finns i art 11 och 24. I artiklarna konstateras att ICC enbart har jurisdiktion över de brott som begåtts efter den 1 juli 2002, då Romstadgan trädde i kraft. De stater som anslutit sig till

---

<sup>71</sup> Romstadgan Art 1

<sup>72</sup> Romstadgan Art 22

<sup>73</sup> Romstadgan Art 23

stadgan efter ikraftträdandet ge domstolen jurisdiktion för handlingar som begåtts tiden den tidpunkt då Romstadgan trädde i kraft för just den staten. Dock kan stat aldrig ge ICC jurisdiktion för händelser som inträffat före den 1 juli 2002.

## 5.2 Angränsande dokument

### 5.2.1 Genevekonventionen

I Genèvekonventionen regleras de internationella överenskommelser som gäller vid väpnade konflikter både inom en stat och mellan stater. De första konventionerna är omarbetade om sammanslagna med en fjärde, vilka alla ratificerades under 1949. De är indelade efter följande områden:

1. Första Genèvekonventionen; reglerar sårade och sjuka i landkrig<sup>74</sup>
2. Andra Genèvekonventionen; reglerar sårade, sjuka och skeppsbrutna i sjökrig<sup>75</sup>
3. Tredje Genèvekonventionen; reglerar krigsfångar<sup>76</sup>
4. Fjärde Genèvekonventionen; reglerar civilbefolkning<sup>77</sup>

### 5.2.2 Folkmordskonventionen

Folkmordskonventionen är en av de första specialkonventioner antagna av FN. Den tillkom 1948 och reglerar förebyggande och bestraffning av brottet folkmord. I och med denna konvention fastslogs att folkmord, begånget under freds- eller krigstid – är ett brott som vilar under internationell rätt och som stater har att utreda och döma.<sup>78</sup>

### 5.2.3 Haagkonventionerna

Haagkonventionerna antogs ursprungligen 29 juli 1899. De bestod av fyra konventioner, tre deklamationer och en slutakt. Den 18 oktober 1907 skedde en uppföljning – en utökning till 13 konventioner skedde.

Haagkonventionerna reglerar hur krig får startas, krigets regler, vem som bär ansvar för att krigets regler följs m.m. Till skillnad från Genèvekonventionerna, som tar upp status för sjuka och sårade samt hur krigsfångar ska behandlas så redogör Haagkonventionerna för vem som t.ex. är att betrakta som soldat eller stridsförande i en väpnad konflikt.<sup>79</sup>

---

<sup>74</sup> Genevekonventionen (I) den 12 augusti 1949

<sup>75</sup> Genevekonventionen (II) den 12 augusti 1949

<sup>76</sup> Genevekonventionen (III) den 12 augusti 1949

<sup>77</sup> Genevekonventionen (IV) den 12 augusti 1949

<sup>78</sup> Folkmordskonventionen Art I, IV-VI

<sup>79</sup> Haagkonventionen den 18 oktober angående lagar och bruk i landkrig (1907-10-18)

## 5.3 Sedvanerätt

Gemensamt för de konventioner som nyss nämnts är att de idag är att se som bindande även för stater som inte ratificerat dem, då de anses utgöra en del av den rådande sedvanerätt. De är att betrakta som jus cogens och är ett undantag från den normala ordningen inom folkrätten; att de enda som binds av reglerna är de stater som ingått avtal om dem.



# 6 ICC och FN

## 6.1 Säkerhetsrådet

Som nämnts tidigare i uppsatsen är skillnaden mot de ad-hoc-domstolar som var verksamma för att hantera händelserna i Jugoslavien och Rwanda att ICC inte uppfört under FN-mandat. En viktig fråga är därför hur stort inflytande FN ska ha över ICC:s organisation och över dess verksamhet.

Säkerhetsrådet är det organ som har huvudansvaret för bevarandet av internationell fred och säkerhet.<sup>80</sup> Det består av 15 medlemmar, varav fem är permanenta: USA, Kina, Frankrike, Ryssland och Storbritannien.<sup>81</sup> De har genom sin egenskap som permanenta medlemmar av Säkerhetsrådet en unik maktställning inom internationell politik. Inte minst kan denna makt utövas genom sin rätt att lägga in veto vid beslutsfattande.<sup>82</sup> Fyra av de fem nämnda staterna (USA, Ryssland, Frankrike och Storbritannien) har signerat Romstadgan, men bara Frankrike och Storbritannien har ratificerat den.

Förhållandet mellan Säkerhetsrådet och ICC var en av de frågor som mest penetrerades mest intensivt då Romstadgan togs fram. Då båda organ ska verka för internationell fred och säkerhet är ett starkt samarbete mellan dem båda nödvändigt. Ett resultat av diskussionen på området blev bland annat två rättigheter för Säkerhetsrådet:

1. Rätten att hänvisa konflikter till ICC och dess åklagare under ett agerande i enlighet med FN-stadgans kapitel VII<sup>83</sup>
2. Rätten att ensamt besluta om huruvida ICC ska kunna ta upp aggressionsbrott eller inte<sup>84</sup>

Rätten under punkt 2 att ensamt besluta angående aggressionsbrott innebär att ICC inte får ta upp en fråga angående aggressionsbrott förrän Säkerhetsrådet konstaterat **att** aggressionsbrott föreligger. Motsvarande krav finns inte när de gäller de övriga brotten i Romstadgans brottskatalog. Exempelvis behöver en stat som är part till stadgan inte vänta på att Säkerhetsrådet ska klassificera krigsförbrytelser för att staten ska kunna hänskjuta situationen till ICC. Det räcker att tillräcklig grund för domstolens jurisdiktion föreligger.

---

<sup>80</sup> FN-stadgan, Art 23-25, Art 28

<sup>81</sup> FN-stadgan Art 23

<sup>82</sup> FN-stadgan Art 27

<sup>83</sup> Romstadgan Art 13 b); Säkerhetsrådets rätt att ingripa vid hot mot internationell fred och säkerhet i enlighet med FN-stadgan Art 39-51

<sup>84</sup> Romstadgan Art 5 med hänvisning till Art 121 och 123

Ett viktigt redskap för Säkerhetsrådet är den som finns uttryckt i Romstadgans art 16:

*Förundersökning eller lagföring i enlighet med denna stadga får inte inledas eller fortsättas under en tid av tolv månader från det att Säkerhetsrådet så begärt av Domstolen genom en resolution antagen i enlighet med kapitel VII i Förenta Nationernas stadga; begäran får förnyas av Säkerhetsrådet på samma sätt.*

# 7 ICC och USA

## 7.1 Tillbakablick

Krigsförbrytartribunalen för forna Jugoslavien inrättades 1993 efter ett initiativ taget av USA. Det var genom amerikanska påtryckningar och ekonomiska bidrag som processen överlevde under den första tiden.<sup>85</sup> Även under tiden för förberedelserna inför inrättandet av ICC bidrog USA på motsvarande sätt. Amerikanska jurister arbetade med utkast till det som slutligen skulle bli domstolens stadga. Men 1998, då tidpunkten för slutförhandlingar angående ICC närmar sig, förändras USA:s inställning. Anledningen är att amerikans framgång på flera punkter i stadgan uteblivit.

USA:s ambassadör för Krigsförbrytarfrågor, David J. Scheffer, kräver under konferensen i Rom att en lång rad ändringar och undantag görs i utkastet.<sup>86</sup> Några av de områden USA speciellt lyfter upp är följande.

*a) Säkerhetsrådet ska tilldelas större makt. Konsensus ska råda för att ett ärende ska föras vidare till ICC.*

Flera övriga stater finner USA:s krav oacceptabelt. Diskussionen resulterar i den så kallade "Singapore-kompromissen" och återfinns i Romstadgan art 16 (tidigare nämnt under kapitel 6.1).<sup>87</sup>

*b) Åklagaren ska inte på eget initiativ kunna starta upp en utredning och väcka åtal. Säkerhetsrådet eller en medlemsstat ska först ha hänskjutit ärendet.*

Flera stater betonar vikten av att ha en helt självständig åklagare för att få en effektiv domstol, fri från politiska influenser. USA menar att åklagaren i sig blir en allt för mäktig politisk spel pjäs som på egen hand kan fatta kontroversiella beslut. Det som slutligen blir innehållet i Romstadgan art 15 blir ett stort nederlag för USA: "Åklagaren får inleda utredningar på eget initiativ på grundval av uppgifter om brott som omfattas av Domstolens jurisdiktion."

*c) Jurisdiktionen:*

– *Universell jurisdiktion med undantag*

USA stödjer tanken på en domstol med universell jurisdiktion över brottet folkmord. Dock anser USA att det gällande brotten

---

<sup>85</sup> Schabas, *The UN International Criminal Tribunals*, s 19

<sup>86</sup> The State Department website, *Developments at Rome Treaty Conference*; [www.state.gov/www/policy\\_remarks/1998/980723\\_scheffer\\_icc.html](http://www.state.gov/www/policy_remarks/1998/980723_scheffer_icc.html)

<sup>87</sup> Lee, *The International Criminal Court – The Making of the Rome Statute*, s 150

krigsförbrytelser och brott mot mänskligheten enbart ska råda jurisdiktion för ICC om brotten begåtts av en medborgare i ett land som är ansluten till stadgan, eller att en stat som inte är ansluten samtycker till att jurisdiktion utövas.

*- Möjlighet till opt-out för medlemsstater*

USA vill också ha en ”opt-out” möjlighet för medlemsstater, innebärande att man under en 10-årsperiod kan välja bort jurisdiktionen över krigsförbrytelser och brott mot mänskligheten. Slutresultatet blir en möjlighet för medlemsländer att under sju år välja bort jurisdiktion för krigsförbrytelser. En parentes är att icke-medlemsstater inte har denna möjlighet, varför deras medborgare inte kan omfattas av denna möjlighet till opt-out.

*- Säkerhetsrådets godkännande för åtal mot medborgare i icke-anslutet land*

USA ansåg att den väg som skulle finnas till ett åtal mot en medborgare i en icke ansluten stat skulle vara genom godkännande av Säkerhetsrådet.<sup>88</sup>

*- Exkludera aggressionsbrottet*

USA var dessutom emot att inkludera aggressionsbrott, på grund av definitionsproblemet. Att inte se en fulländad lösning på hur detta skulle gå till att ta fram en definition var för landet mycket otillfredsställande.<sup>89</sup> Stadgan innehåller själva brottet, men en diskussion om definition kommer att ske vid den översyn av stadgan år 2009 som nämnts ovan.<sup>90</sup>

*- Exkludera territorialitetsprincipen*

Även det faktum att territorialprincipen skulle utgöra en av jurisdiktionsgrunderna låg grund till att USA röstade nej till stadgan<sup>91</sup>. Man anförde att det grovt inkräktade på staters suveränitet om staten själv inte fick avgöra om åtal skulle väckas mot någon av sina egna medborgare som begått ett av de uppräknade brotten.

---

<sup>88</sup> Human Rights Watch hemsida; <http://www.hrw.org/press98/july/icc-anly.htm>

<sup>89</sup> The State Department website, *Developments at Rome Treaty Conference*; [http://www.state.gov/www/policy\\_remarks/1998/980723\\_scheffer\\_icc.html](http://www.state.gov/www/policy_remarks/1998/980723_scheffer_icc.html)

<sup>90</sup> Romstadgan Art 5 och Art 123

<sup>91</sup> The State Department website, *Developments at Rome Treaty Conference*; [http://www.state.gov/www/policy\\_remarks/1998/980723\\_scheffer\\_icc.html](http://www.state.gov/www/policy_remarks/1998/980723_scheffer_icc.html)

## 7.2 USA signerar - och drar tillbaka signatur

Trots de många punkter i stadgan som helt följer USA:s önskemål om utformning väljer man, tillsammans med Kina, Israel, Libyen, Qatar och Jemen att rösta nej till det slutliga utkastet. Dock signerar före president Bill Clinton Romstadgan under sin sista dag som president den 31 december 2001 – två och ett halvt år efter det att man röstat emot stadgan i Rom och mindre än tre veckor innan den demokratiska administrationen lämnar sitt uppdrag.

*”We do so to reaffirm our strong support for international accountability and for bringing to justice perpetrators of genocide, war crimes, and crimes against humanity. We do so as well because we wish to remain engaged in making the ICC an instrument of impartial and effective justice in the years to come.”*<sup>92</sup>

Trots att ett undertecknande i första hand är en symbolisk handling var detta agerande mycket uppseendeväckande. Ett land har inte erkänt och anslutit sig till ett avtal förrän man har ratificerat det, vilket i USA:s fall kräver beslut i senaten. Redan i början av 2002, då Bush-administrationen styrte landet i knappt ett år, tar USA tillbaka sina delegater som tidigare närvarat vid de förberedande förhandlingarna angående Romstadgan.<sup>93</sup> Några månader senare, närmare bestämt den 6 maj 2002, meddelade landets nya ledning med George Bush i spetsen till FN:s Generalsekreterare Kofi Annan att USA inte tänkte ratificera stadgan och ville nullifiera Clintons signerande.

*”Dear Mr. Secretary-General:  
This is to inform you, in connection with the Rome Statute of the International Criminal Court adopted on July 17, 1998, that the United States does not intend to become a party to the treaty. Accordingly, the United States has no legal obligations arising from its signature on December 31, 2000. The United States requests that its intention not to become a party, as expressed in this letter, be reflected in the depositary’s status lists relating to this treaty.  
Sincerely, S/John R. Bolton.”*<sup>94</sup>

USA ville inte riskera åtal inför ICC för amerikanska medborgare, då stadgan trädde i kraft under sommaren. USA ansåg sig härmed vara helt obunden till Romstadgan. Ett tillbakadragande är ett starkt ställningstagande som inte tidigare inträffat i FN:s historia. En signatur innebär i praktiken att man inte tänker motarbeta traktaten. Att dra tillbaka en signatur borde därför kunna tolkas som att man därmed anser sig fri att göra just detta.<sup>95</sup>

---

<sup>92</sup> Murphy, *United States Practice in International Law*, s 306

<sup>93</sup> AMICC hemsida; [www.amicc.org/info.html](http://www.amicc.org/info.html)

<sup>94</sup> Murphy, *United States Practice in International Law*, s 306

<sup>95</sup> Bantekas och Nash, *International Criminal Law*, s 536

## 7.3 ASPA

I augusti 2002 spelar USA ut sitt nästa kraftfulla drag mot ICC:s verksamhet. American Servicemembers Protection Act (ASPA) antas.<sup>96</sup> ASPA förbjuder bland annat amerikanska domstolar och myndigheter att samarbeta med ICC med till exempel utlämning av amerikanska medborgare eller att på annat sätt bistå med ekonomiskt eller praktiskt stöd till domstolen. Lagen förbjuder också tjänstemän från ICC att arbeta och verka i USA-kontrollerat område. Om det krävs kan amerikansk militär användas för att frita egna medborgare som hålls fångna på grund av domstolens verksamhet. Därav det ironiska namnet ”The Hague Invasion Act”.<sup>97</sup>

## 7.4 Resolution 1422

I juli 2002 antar Säkerhetsrådet en resolution, giltig i ett år, som garanterar personal i fredsbevarande operationer immunitet från ICC:s jurisdiktion.<sup>98</sup> Denna resolution har sedan 2002 förlängts med ett år i taget, trots mycket kritik. USA menar att resolutionen är förenlig med Romstadgans art 16 som ju innebär att FN:s säkerhetsråd kan besluta att förundersökning eller lagföring under ett års tid inte får inledas eller fortsätta.<sup>99</sup> Syftet med artikeln är att förhindra att FN:s fredsförhandlingar riskeras eller försvåras av en förundersökning eller ett åtal i domstolen. Denna artikel ska dock användas ytterst restriktivt och i specifika fall, vilket kan diskuteras om det gjorts i det aktuella fallet.

---

<sup>96</sup> American Service-Members’ Protection Act (ASPA) 22 USC 7401 (2002)

<sup>97</sup> Schabas, *An Introduction to the International Criminal Court*, s 23

<sup>98</sup> Resolution 1422 (2002)

<sup>99</sup> Ratner Abrams och Bischoff, *Accountability for Human Rights Atrocities in International Law*, s 245

## 8 ICC och den oppositionella omvärlden

I stadgan finns reglerat hur samarbetet mellan domstolen och medlemsstaterna ska fungera på t.ex. områden som överlämnande av personer och skydd av brottsoffer och vittnen.<sup>100</sup> Anslutna stater ska till fullo samarbeta med ICC när det gäller förundersökning och lagföring av de brott som står under domstolens jurisdiktion.<sup>101</sup> Det finns undantag som gäller då staten riskerar att bryta mot en skyldighet som finns gentemot en annan stat.<sup>102</sup> Det här riskerar att kunna sätta stater i svåra situationer.

Hur stor påverkan på domstolen har de länder som *inte* är anslutna till romstadgan? Nedan följer en kort redogörelse för inställningen hos några av världens länder som valt att ställa sig utanför samarbetet.

### 8.1 Indien

Som världens största demokrati är Indien ett av de länder som har stort inflytande på den internationella rättens område. Landet valde att inte rösta vid konferensen 1998 och har tydligt lagt fram kritik mot organisationen runt domstolen. Inte minst är Indien skeptiskt mot den ställning som Säkerhetsrådet innehar i förhållande till domstolen och menar också att åklagarens frihet inte får gå ut över medlemsländernas suveräna jurisdiktion. Indien instämmer också i kritiken som riktas mot att domstolen riskerar att bli allt för politiskt färgad.<sup>103</sup> Värt att nämna i sammanhanget är den svåra konflikt angående Kashmir som råder mellan Indien och Pakistan. Konflikten har ansetts vara en av efterkrigstidens mest komplicerade frågor och flera brott mot de mänskliga rättigheterna har rapporterats därifrån.

### 8.2 Kina

Med tanke på att Kina är ett av de länder som inte röstade för förslaget till stadga i Rom 1998 är det inte konstigt att de heller inte signerat den. Detta trots att Kina under förhandlingarna av stadgan fick igenom många av sina krav. Som permanent medlem av Säkerhetsrådet och Asiens mäktigaste stat är Kinas inställning till ICC av stor vikt.

---

<sup>100</sup> Romstadgan Art 89 och Art 93.1 j)

<sup>101</sup> Romstadgan Art 86

<sup>102</sup> Romstadgan Art 90.4 och 90.6

<sup>103</sup> Ramanathan, *India and the ICC*;

<http://jicj.oxfordjournals.org/cgi/content/abstract/3/3/627>

Till skillnad mot USA har Kina inte utsända trupper runt om i världen, så anledningarna att inte vilja ha den här typen av samarbete är andra. Kina har presenterat framförallt följande fem.<sup>104</sup>

1. Motstånd mot att domstolens jurisdiktion inte baseras på frivillighet
2. Kritik av utformandet av åklagarens roll
3. Kritik mot definitionen av de i brottskatalogen uppräknade krigsbrotten
4. Att den aktuella hållningen gentemot aggressionsbrottet försvagar Säkerhetsrådet
5. Inkluderandet av brott mot mänskligheten, då inte Kina anser att detta är en del av internationell straffrätt

## 8.3 Ryssland

Ryssland har signerat men inte ratificerat Romstadgan. Det kommer att behöva ske omfattande juridiska förändringar innan en ratifikation faktiskt kan bli verklig. Ett exempel är att dagens ryska författning inte tillåter någon annan högre dömande instans än den nationella domstolen, vilket innebär att den för ICC grundläggande komplementaritetsprincipen helt sätts ur spel.<sup>105</sup> Att nämna när det gäller Ryssland är den situation som råder i Tjetjenien, och de handlingar som där genomförts av rysk militär, som eventuellt skulle kunna locka domstolens ögon mot sig.

## 8.4 Israel

Israel valde liksom USA att rösta mot domstolen, men signerade Romstadgan i december 2002.

Israel har med kraft uttryckt oro för att ICC kommer att bli föremål för politisk press. Israel menar att staten har erfarenhet av andra internationella organ som etablerats med högt satta mål, så som att skydda mänskliga rättigheter och bekämpa rasism, men som cyniskt nog istället har kommit att användas som politiska verktyg.<sup>106</sup> Ett uttryck för en sådan tendens i Romstadgan är att man valt att inkludera principer och definitioner som inte redan finns, så som att se följande agerande som ett krigsbrott:

*”Ockupationsmakts förflyttning direkt eller indirekt av en del av sin egen civilbefolkning till det område som den ockuperar eller deportation eller förflyttning*

---

<sup>104</sup> Jianping och Zhixiang, *China's Attitude Towards the ICC*;

<http://jicj.oxfordjournals.org/cgi/content/abstract/3/3/608>

<sup>105</sup> Tuzmukhamedov, *The ICC and Russian Constitutional Problems*;

<http://jicj.oxfordjournals.org/cgi/content/abstract/3/3/621>

<sup>106</sup> Israel Ministry of Foreign Affairs, *Israel and the International Criminal Court*;

[http://www.mfa.gov.il/MFA/MFAArchive/2000\\_2009/2002/6/Israel%20and%20the%20International%20Criminal%20Court](http://www.mfa.gov.il/MFA/MFAArchive/2000_2009/2002/6/Israel%20and%20the%20International%20Criminal%20Court)



*inom eller utanför det ockuperade området av hela eller en del av befolkningen i detta område.”*<sup>107</sup>

Frågan som uppstår är självklart huruvida de israeler som ockuperar palestinska områden kan bli aktuella för ICC:s jurisdiktion om de ratificerar stadgan. En del av Israels egna företrädare menar att definitionen i artikel 8 visar på stadgans svaga formuleringar som kan resultera i avsiktligt missbruk av ICC i syfte att uppnå politiska mål.<sup>108</sup> Andra menar att definitionen redan existerar inom den internationella rättens område, och att den enda ändringen är tillägget ”direkt eller indirekt”.

Vidare menar Israel att det faktum att bara vissa brott är utvalda att regleras i Romstadgan är ett problem. Till exempel är terrorism och droghandel inte reglerat bland annat av den anledningen att för många politiska aktörers viljor blivit inblandade. Det märkliga resultatet blir att en stat som agerar mot terroristers handlingar kan riskera att åtalas för brott mot Romstadgan för utövande av självförsvar, medan terroristerna själva inte omfattas av domstolens jurisdiktion.<sup>109</sup>

Israel anser också att förfarandet att utse domare. Man befärdar att politisk diskriminering i valet är troligt. Formuleringen som reglerar utnämmandet reflekterar de regler som används för motsvarande val inom FN-organ, baserat på FN:s regionala ”gruppsystem”. Då Israel är den enda FN-medlemmen som inte fullt ut är accepterad såsom medlem av något av de regionala grupperna i systemet är risken att Israel aldrig någonsin kommer att få en domarkandidat invald.<sup>110</sup> Ytterligare ett orosmoln är den starka makt som domstolens åklagare får. Åklagaren får utökade befogenheter, däribland att inleda processer på eget initiativ. Israel är oroliga att även denna regel ska kunna utnyttjas för politiska vindar i världen.<sup>111</sup>

I nuläget pågår en diskussion huruvida Palestina av ICC ska anses utgöra en stat eller inte. Frågan är avgörande för om Palestina ska kunna hänföra en fråga om krigsbrott, begånget av Israel i Gaza, till domstolen.<sup>112</sup> Domstolen ser bland annat till hur omvärlden uppfattar Palestina, genom att vilka internationella överenskommelser som slutits med Palestina, och inte minst om Palestina agerar som en självständig stat mot omvärlden.

ICC har formellt sett har så kallad global jurisdiktion över det brott som diskuteras inträffat i Gaza. Israel har – förutom att signera Romstadgan – offentligt uttryckt sitt stöd för domstolen. Frågan som aktualiseras är hur

---

<sup>107</sup> Romstadgan art 8 p 2 (b) viii)

<sup>108</sup> Ayelet, *Israel Rejects Its Own Offspring: The International Criminal Court*;  
<http://hl2.bgu.ac.il/users/www/33564/Israel%20and%20the%20icc.doc>

<sup>109</sup> Israel Ministry of Foreign Affairs, *Israel and the International Criminal Court*;  
[http://www.mfa.gov.il/MFA/MFAArchive/2000\\_2009/2002/6/Israel%20and%20the%20International%20Criminal%20Court](http://www.mfa.gov.il/MFA/MFAArchive/2000_2009/2002/6/Israel%20and%20the%20International%20Criminal%20Court)

<sup>110</sup> Ibid

<sup>111</sup> Ibid

<sup>112</sup> The Guardian, *Israel may face war crimes trials over Gaza*;  
<http://www.guardian.co.uk/world/200/mar/02/israel-war-crimes-gaza/print>

stor roll det faktum att Israel inte är part till stadgan kommer att ha för domstolens jurisdiktion över nyss nämnda brott. Ytterligare en tanke att bära med sig är att domstolen själv ännu inte formellt erkänt Palestina som en suverän stat eller part till stadgan.

# 9 Hoten mot ICC

## 9.1 USA

### 9.1.1 ASPA

En del i USA:s motarbetande av ICC är den lag – American Servicemembers Protection Act (ASPA) – som antogs av den amerikanska kongressen hösten 2002.<sup>113</sup> Den innebär bland annat att militära medel ska kunna sättas in, efter order av presidenten, om detta krävs för att befria en amerikansk medborgare, eller dess allierade, som gripits och riskerar att hamna inför åtal inför ICC (därav kallad the Hague Invasion Act). Lagen innebär också att amerikansk militär assistans dras tillbaka från de länder som väljer att skriva under ICC:s stadga. Förutom detta begränsar den också USA:s deltagande i FN:s fredsbevarande operationer om de amerikanska soldaterna inte undantas från ICC:s immunitet.

Anmärkningsvärt är att ASPA formulerades innan USA tagit tillbaka sin signatur från Romstadgan. USA:s agerande kan anses vara ett brott mot den generella princip inom internationell rätt som säger att stater är skyldiga att samarbeta då det gäller att åtala och förhindra de brott som räknas upp i Romstadgan. Eftersom sådana grova brott kan utgöra hot mot internationell fred och säkerhet så menar vissa att USA:s agerande är ett brott mot FN:s stadga. Där uttrycks en stats skyldighet att bibehålla internationell fred och säkerhet, och att vidta gemensamma effektiva medel för att förhindra och stoppa sådant som utgör hot mot freden.<sup>114</sup>

Undantag från att dra tillbaka amerikansk militär assistans kan göras om USA har ett speciellt militärt nationellt intresse av att hjälpa det aktuella landet – så som idag gäller för bland annat Nato-länderna. För all annan assistans av amerikansk militär till annat land är enda alternativet att det aktuella landet undertecknar ett så kallat ”artikel 98-avtal”.<sup>115</sup> Avtalet innebär att landet lovar att inte överlämna amerikanska medborgare till eventuellt åtal inför ICC.

---

<sup>113</sup> Supplemental Defense Appropriations Act of 2002 (HR 4775), i kraft den 2 augusti 2002; <http://www.state.gov/t/pm/rls/othr/misc/23425.htm>

<sup>114</sup> FN-stadgan Art 1.1

<sup>115</sup> Ratner Abrams och Bischoff, *Accountability for Human Rights Atrocities in International Law*, s 246

## 9.2 Säkerhetsrådet

Säkerhetsrådet har makten att fördröja en under förundersökning i 12 månader, oberoende av vilket medborgarskap och officiella position den misstänkte har.<sup>116</sup> Säkerhetsrådet har också makten att inskränka ICC:s domstolsrätt vid fredsbevarande operationer. Därmed kan Säkerhetsrådets makt komma att missbrukas av de permanenta medlemmar som har vetorätt.

Flera stater menar att Säkerhetsrådet ska ha makten att avgöra när aggressionsbrott föreligger. Problemet är att det i praktiken skulle innebära att rådets fem permanenta medlemmar skulle ha definitionsmakten, och därmed är placerad ovanför ICC:s jurisdiktion.

## 9.3 Definitionsproblematiken

Vid konferensen i Rom i juni 1998 kunde tre grupper utkristaliseras av de närvarande staterna. Den ena gruppen, med Canada och Australien samt flera utspridda stater, som ville ha en mycket stark tribunal med bred jurisdiktion av krigsförbrytelser. De ville också ha med ”crimes of aggression” i Romstadgan. En andra grupp utgjordes av de permanenta medlemmarna av Säkerhetsrådet, dock utan Frankrike och England, som anslöt sig till den först nämnda gruppen. De motsatte sig en bred jurisdiktion och att en åklagare skulle kunna initiera utredningar. De ansåg också att Säkerhetsrådet skulle ha stor makt i många frågor på området, såsom t.ex. att rådet skulle kunna förhindra vissa händelser från att hanteras av domstolen. Dock motsatte de sig att ”crime of aggression” skulle finnas med i stadgan. Man ansåg att de nämnda brotten var svåra att definiera samt att de riskerade dra uppmärksamheten från de allvarigare brotten som ICC har jurisdiktion över. I den tredje och sista gruppen fanns bland andra Trinidad och Tobago, Indien, Algeriet och Turkiet. Denna grupp ville inkludera ”crime of aggression” och några av dessa stater ville också ha med drogtrafficking och/eller terrorism i brottskatalogen.

Till slut blev resultatet som tidigare nämnts en kompromisslösning. Stadgan innehåller omnämnande av ”aggression” som ett brott utan att definiera det, för att på så sätt i framtiden kunna reglera det genom ett tillägg av definition. Inga tillägg kan dock vara aktuella förrän sju år efter det att regelverket börjat gälla, det vill säga tidigast år 2009.<sup>117</sup> Men om Säkerhetsrådet ska ha rätt att besluta om när en handling är act of aggression så behövs ju inte en allmän definition av det brottet då det ju blir en fråga som bedöms i varje enskilt fall.

---

<sup>116</sup> Romstadgan Art 16

<sup>117</sup> Romstadgan Art 123

# 10 Pågående utredningar

## 10.1 Allmänt

Hittills har fyra utredningar inletts. I Demokratiska Republiken Kongo (10 april 2004) och Uganda (29 januari 2004) blev frågan hänskjuten av ländernas respektive presidenter. I Sudan var det FN:s Säkerhetsråd som förde fram ärendet till ICC.<sup>118</sup> I Centralafrikanska Republiken (6 januari 2005) har landets egen högsta domstol kontaktat domstolens chefsåklagare för att officiellt överlämna utredning angående mord och våldtäkt av civila.

Domstolens åklagare har avböjt två förfrågningar att utreda begångna handlingar i Venezuela och Irak. Ännu har han inte använt sin möjlighet att på eget initiativ starta upp en utredning.<sup>119</sup>

ICC har inlett en rättegång mot den kongolesiske krigsherran Thomas Lubanga. Möjlig kritik kan riktas mot att det endast är rebelledaren som ställs till svars i Haag, trots att samtliga stridande parter, inklusive den nuvarande regeringen, gjort sig skyldiga till övergrepp.<sup>120</sup>

## 10.2 Sudan i fokus

### 10.2.1 Bakgrund

Darfur är en provins i norra Sudan där det sedan 2003 pågår en konflikt som har beskrivits som en av de värsta humanitära katastroferna någonsin. Konflikten har såväl en etnisk som en politisk och ekonomisk dimension. Man beräknar att ca 2 miljoner människor har tvingats lämna sina hem, och över 200 000 mist livet i de blodiga striderna.

Befolkningen i Sudan består i stora drag av muslimska araber i norr och icke-muslimska afrikaner i söder. Fram till år 2005 pågick ett inbördeskrig mellan den muslimska regeringen och rebellerörelsen Sudans People's Liberation Army (SPLM) från södra Sudan. Genom att ett fredsavtal togs fram 2005 kunde den gamla regimen gå samman med SPLM och bilda en samlingsregering.

---

<sup>118</sup> Resolution 1593 (2005-03-31)

<sup>119</sup> Ratner, Abrams och Bischoff, *Accountability for Human Rights Atrocities in International Law*, s 244

<sup>120</sup> Klamberg, *Ska vi vara nöjda med Internationella brottmålsdomstolens arbete?*  
<http://www.dagensjuridik.se/sv/Arkiv/Ska-vi-vara-nojda-med-Internationella-brottmalsdomstolens-arbete1/>

Då konflikten började 2003 berodde detta på att två rebellgrupper tröttnat på att regeringen inte tog hand om den svarta bondebefolkningen i landet och inte heller brydde sig om provinsen Darfur. Darfur befolkas av muslimer, men majoriteten utgörs inte av araber utan av tre större svarta folkgrupper. De flesta inom denna grupp är bofasta bönder, ibland halvnomader, men en del tillhör nomadstammar som räknar sig till araber. Dessa bönder och nomader konkurrerar om jord och vatten, dock varvat med år av samverkan.

Strider pågår mellan den sudanesiska regeringen och den regeringsstödda janjawid-milisen på ena sidan och två lokala rebellgrupper i Darfur: Sudans befrielsearmé och befrielse rörelse (SLA) och Rörelsen för Jämlikhet och Rättvisa på andra sidan.

Utredningar om krigsförbrytelser i Darfur-regionen i Sudan har påbörjats men fallet kan sägas vara av särskild natur eftersom det, till skillnad mot två av de andra nämnda fall domstolen utreder, inte har hänvisats av en medlemsstat utan av FN:s säkerhetsråd.<sup>121</sup> Domstolen har alltså inte Sudans medgivande, något som gör det svårt för domstolen att utföra sitt uppdrag.

## 10.2.2 Folkmord eller inte

Då Folkmordskonventionens kriterier för folkmord är snäva kan det ibland vara svårt att avgöra om handlingarna uppfyller de kriterier som krävs för att kunna döma för folkmord. 2004 upprättades en kommission av FN vars syfte var att ta reda på övergreppens status. Man kom fram till att övergreppen som pågick i området påminde om folkmord men inte i strikt juridisk mening då avsikten ”att utrota en viss specifik grupp” inte kunde styrkas. I mars 2005 hänsköts konflikten av FN:s säkerhetsråd till ICC.<sup>122</sup> 51 personer nämns i kommissionens utredning som innehåller misstanke om brott mot mänskligheten och grova krigsförbrytelser.<sup>123</sup> Ett fredsavtal slöts mellan parterna i maj 2006. Efter det allierade sig dock en fraktion av SLA med regeringen i Khartoum. De rebeller som inte undertecknade fredsavtalet bildade i juni 2006 den Nationella Räddningsfronten (NRF). Sudans regering har inte ratificerat Romstadgan och motsätter sig allt samarbete med ICC.

En ljus i tunneln när det gäller förhållandet mellan USA och ICC vid omröstningen i FN:s Säkerhetsråd om att låta ICC utreda misstänkta krigsbrott i Sudan. Vid den föregående debatten hotade USA med att använda sitt veto mot förslaget. Dock var den amerikanska administrationen utsatt för starka påtryckningar från den kristna högern, som kände starkt för de kristna sudaneser som föll offer under händelserna i Darfur.

---

<sup>121</sup> Resolution 1593 (2005-03-31)

<sup>122</sup> Resolution 1593 (2005-03-31)

<sup>123</sup> Internationella brottmålsdomstolens hemsida; <http://www2.icc-cpi.int/menus/icc/press%20and%20media/press%20releases/2005/the%20prosecutor%20of%20the%20icc%20opens%20investigation%20in%20darfur?lan=en-GB>

I ett uttalande från det amerikanska representanthuset uppmanades president Bush att kalla övergreppen i Darfur för folkmord. Just detta gjordes, dock av utrikesminister Colin Powell, vid ett tal till senatens utrikespolitiska kommitté.<sup>124</sup> Att göra detta innebar att man erkände att man i enlighet med Folkmordskonventionen har en skyldighet att förebygga folkmordet och bestraffa de skyldiga.<sup>125</sup> USA:s motförslag till att ICC skulle utreda händelserna i Darfur var att istället hota med FN-sanktioner eller att inrätta en specialtribunal, så som ICTR och ICTY. Detta var dock ett förslag som inte accepterades av övriga medlemmar av Säkerhetsrådet. När USA slutligen valde att lägga ner sin röst vid omröstningen var detta något som överraskade omvärlden. På så sätt kunde förslaget röstas igenom.<sup>126</sup> Agerandet visar på att USA kan komma att tvingas lyssna på andra grupper än t.ex. de som representeras direkt i senaten.

### 10.2.3 Sudan idag

En fredsstyrka kallad AMIS har placerats i området av Afrikanska Unionen (AU), och en FN-styrka benämnd UNMIS finns i södra Sudan för att bevaka freden som slutits mellan SPLM och regeringen. I Abuja i Nigeria hålls samtal mellan de stridande parterna och förhoppningarna är stora på att man ska finna en lösning.

Under åren som gått har motståndet yttrats allt tydligare då landets president Omar al Bashir i en artikel i tidningen Al-Shafa daily nyligen uttryckte sin vägran att utelämnas misstänkta för brott i Darfur till ICC.<sup>127</sup> Misstänkta vars brott enligt presidenten hörde hemma i nationell domstol. "The Sudanese judiciary solely has the jurisdiction of ruling in cases in Sudan, especially those in Darfur.", sa presidenten.<sup>128</sup> Upplyningsvis kan nämnas att Sudans konstitution ger statschefen immunitet varför presidenten inte kan ställas inför nationell domstol.

En arresteringsorder är av ICC utfärdad mot Omar al Bashir för brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser. Arresteringsordern är ett stort framsteg för processen i Darfur. I den internationella rätten kan al Bashir inte hänvisa till immuniteten som följer av landets konstitution. Enligt FN:s Säkerhetsråds resolution 1593 har Sudans myndigheter en laglig skyldighet att samarbeta med ICC samt att överlämna personer då domstolen utfärdat arresteringsorder. Om al Bashir lämnar Sudan tillfaller samma skyldigheter den regering i det land han besöker.

---

<sup>124</sup> BBC News Online (2004-09-09); <http://news.bbc.co.uk/2/hi/africa/3641820.stm>

<sup>125</sup> Folkmordskonventionen Art 1

<sup>126</sup> FN:s Säkerhetsråds Resolution 1593 den 31 mars 2005

<sup>127</sup> Svenska Dagbladet; [www.svd.se/nyheter/utrikes/artikel\\_306710.svd](http://www.svd.se/nyheter/utrikes/artikel_306710.svd)

<sup>128</sup> Sudan Tribune, *Only Sudanese judiciary can try Darfur war crimes - al-Bashir*; [www.sudantribune.com/article.php3?id\\_article=14151](http://www.sudantribune.com/article.php3?id_article=14151) och [www.news.xinhuanet.com/english/2006-02/19/content\\_4200443.htm](http://www.news.xinhuanet.com/english/2006-02/19/content_4200443.htm)

Som en reaktion på arresteringsordern mot al Bashir kastas flera biståndsorganisationer, såsom t.ex. Läkare Utan Gränser, Rädda Barnen och Care ut ur Sudan, vilket leder till ytterligare lidande för civilbefolkningen. Arabförbundet har uttryckt sitt stöd för sittande presidenten. Amnesty har anfört att Sudan i likhet med alla andra länder har en skyldighet enligt humanitär rätt att se till att den internationella hjälpen når de behövande. Att en arresteringsorder mot landets president utfärdats får inte användas som en ursäkt för att bryta mot sådana förpliktelser.<sup>129</sup>

Sudan har ratificerat FN:s konvention om ekonomiska sociala och kulturella rättigheter och har därmed förbundit sig att följa konventionen och att söka internationell hjälp om landet inte har möjlighet att tillgodose behovet hos sin befolkning.

Förutom al Bashir utreder ICC ytterligare två fall. Mot Ahmad Harun, sudanesisk minister, och Ali Kushhayb, milisledare från Janjawid, utfärdades i april 2007 ICC arresteringsordrar då de misstänks för krigsförbrytelser och brott mot mänskligheten. Den sudanesiska regeringen har vägrat gripa dem eller överlämna dem till domstolen.

Ytterligare arresteringsorder är utfärdade mot tre av ledarna för de väpnade oppositionsgrupperna som deltog i striderna i Darfur. Namnen på de tre personerna har inte offentliggjorts, men de anklagas för att ligga bakom attacken mot den Afrikanska Unionens fredsstyrkor i Darfur i december 2007 då tolv soldater dödades.<sup>130</sup>

---

<sup>129</sup> Amnesty Internationals hemsida; [www.amnesty.se/ed/hem/xml-pressnotiser-latest/3317FC79F7A6791DC1257570005CF619/](http://www.amnesty.se/ed/hem/xml-pressnotiser-latest/3317FC79F7A6791DC1257570005CF619/)

<sup>130</sup> Amnesty Internationals hemsida; <http://www2.amnesty.se/hem.nsf/notispf/CC9E1388708262EFC125756F00524828?open>



# 11 Diskussion

## 11.1 Vikten av att inte bli FN:s redskap

För att garantera rättssäkerhet är det viktigt att domstolen inte blir FN:s redskap. En överhängande risk är att stater med vetorätt i Säkerhetsrådet utnyttjar rätten på ett nytt sätt. Domstolen ska vara fri från inflytande från stats regering eller parlament, och stater med vetorätt i Säkerhetsrådet eller på annat sätt som har stort inflytande i FN ska inte hamna i bättre läge vid utredningar inför ICC än övriga stater. En åtalad ska dömas oberoende av sin hemstats militära eller politiska styrka. Så som FN:s organisation idag är sammansatt blir det svårt att garantera sådan rättssäkerhet om ICC allt för mycket blir styrt av FN. Att Säkerhetsrådet och ICC kommer att ha starka band mellan sig är dock svårt att undvika. Diskussioner pågår om hur detta ska styras upp på ett bra sätt. En jämförelse kan göras med sambandet mellan Säkerhetsrådet och International Court of Justice (ICJ). Säkerhetsrådet har till exempel ingen möjlighet att blockera ICJ:s handläggning av ett ärende.

## 11.2 Definitionsproblematik

Är det emot mänskliga rättigheter och andra regler/principer inom internationell lag att låta Säkerhetsrådet att avgöra om det är ett aggressionsbrott eller inte? Problemet är att de permanenta staternas makt riskerar att bli för vidsträckt, vilket nämnts i kap 11.1. Om Säkerhetsrådet ska vara det organ som avgör huruvida det begåtts ett act of aggression eller ej, är det viktigt att inte låta hinder som permanenta staters vetorätt göra att ICC:s arbete hindras. Domstolen måste i svåra lägen där Säkerhetsrådets stater inte kommer överens tillåtas gå vidare och självt ha den sekundära rätten att avgöra hur situationen ska ses. Ett problem blir annars att domstolen förlorar sin status som osjälvständigt organ. Förhållandet är också det motsatta – ICC ska ha rätt att ifrågasätta Säkerhetsrådets slutsats att ett aggressionsbrott har ägt rum. Om det inte fungerar måste jurisdiktionen över just såna här brott flyttas över och läggas på något annat organ. Risker är annars att politiska beslut genomsyrar vilka som åtalas – och vilka som undkommer åtal – inför ICC.

## 11.3 Kunna stå över politiska influenser

Något som riskerar att göra ICC svagt är det faktum att de gärningar som behandlas inför domstolen ofta begåtts i situationer präglade av politiska intressen. Händelser som inte är i isolerade i sig själva, utan berör och berörs av resten av världen. Domstolen måste utrustas med verktyg för att –

om det så behövs med tvång – kunna gå emot politiska intressen och strömningar ”för dagen”. Även en medborgare i något av världens mäktigaste länder ska kunna riskera åtal utan omsvep. Dock ska man ha i åtanke att vikten av att inte förvärra inrikes strider är stor.

Vidare är en viktig ståndpunkt att domstolsprocessen inte blir en process på vinnarnas villkor. Många röster har höjts mot de tillfälliga tribunalerna med anledning av att det enbart varit den förlorande sidans gärningar som blivit föremål för prövning. Officiellt ska processen vara självständig, men både åklagaren och försvaret måste förlita sig på det aktuella landets samarbetsvilja. För att kunna besöka landet för att hämta vittnesmål och andra bevis måste tribunalen och landet upprätthålla ”goda” kontakter, vilket gör att ett visst beroendeförhållande trots allt – på gott och på ont - ändå skapas.<sup>131</sup> Mer om nyss nämnda resonemang i kapitel 11.4.

## 11.4 Behovet av samarbete

En orsak till att många av de personer som begått de i uppsatsen behandlade brotten genom historien gått fria är att gärningarna genomförts med tillåtelse och ibland till och med på order från landets översta maktskikt. Det säger sig självt att det i sådana situationer blir mycket svårt att lita på statens samtycke till att jurisdiktionen lämnas över, och att staten sedan är hjälpsam med handlingar och uppgifter då sådant åtal väcks. I och med Romstadgan kan man – i alla fall i teorin – åtala en stats medborgare utan statens samtycke.

Bristen på starkt samarbete mellan stat och internationell domstolar anges ofta som skäl till att det inte fungerade fullt ut i tidigare processer såsom ICTR och ICTY. Kanske krävs att man i den styrande stadgan trycker ännu hårdare på statens ansvar att samarbeta. I FN stadgans kapitel sju och i andra konventioner tilldelas stater sådana skyldigheter på den internationella arenan. Domstolen bygger inte bara på samarbetet mellan staten och domstolen utan också på samarbetet staterna emellan. Utan detta samarbete riskerar domstolen bli svag och handlingsvag.

Det finns idag mycket begränsade resurser i form av påtryckningsmedel till samarbete som består i internationellt polisiärt eller dömmande arbete. Domstolen saknar polisstyrka eller liknande som kan använda sig av tvångsmedel. I FN stadgan finns vissa möjligheter för Säkerhetsrådet att vidta sanktionering, men det är ett svagt alternativ mot flera av världens stater då vetorätt i rådet innehas av fem permanenta medlemsstater.<sup>132</sup>

---

<sup>131</sup> Espelund & Karlsson, *Till mänsklighetens försvar*, s 59

<sup>132</sup> FN-stadgan kap 7 Art 41

## 11.5 USA

Vissa menar att den väletablerade principen inom internationell rätt om att bara de stater som är part till en stadga kan vara bunden av den ställs på ända i jakten på att få ICC att fungera. USA vänder sig mot undantaget från huvudregeln att fördrag inte kan medföra skyldigheter eller rättigheter för ett icke anslutet land, om den inte gett sitt samtycke.<sup>133</sup> Men det faktum att ICC kan utöva jurisdiktion över ett icke anslutet land är inte att se som detsamma som att man påtvingar en stat skyldigheter. Det innebär enbart att medborgare i även denna stat kan bli föremål för prövning för brott begångna i ett anslutet (eller samtyckande) land – OM den aktuella gärningen är att se som ett internationellt brott. Det innebär i sig alltså inget nytt. Mot nyss nämnda argument kan man alltså hänvisa till den väletablerade territorialprincipen, och därifrån vidare till att brottet är sådant som är belagt med universell jurisdiktion, vilket ju innebär att vilket land som helst kan ta upp det för prövning. Att man använder sig av en internationell domstol istället för annat alternativ är för mig svårt att se som en kränkning av en stats suveränitet.

Framförallt är det den jurisdiktion ICC tilldelats som USA menar underminerar Säkerhetsrådets roll av bevarandet av internationell fred och säkerhet.<sup>134</sup> Man syftar till största delen här på den del i Romstadgan som behandlar aggressionsbrottet, vilken ännu inte definierats tillräckligt för att jurisdiktionen ska kunna användas fullt ut.<sup>135</sup> USA anser vidare att Romstadgans allt för lösa formuleringar kunnat leda till diverse negativa politiska processer.<sup>136</sup>

När man ser till USA:s roll i dagens världspolitik kan många förstå rädslan för att deras utsända trupper på olika platser i världen ska riskera dömas för t.ex. krigsförbrytelser och därigenom bli brickor i ett spel mot USA. Men då Romstadgan bygger på komplementaritetsprincipen innebär det ju att det alltid skulle finnas en chans för USA att själva utreda och lagföra för eventuella brott.

En intressant fråga är om man generellt har rätt att ställa högre krav på USA än på andra världens länder? Är till exempel *förmågan* att ingripa samma sak som att man *borde* ingripa? Är omvärldens svar ja på den frågan kommer Obama att få det svårt att upprätthålla en god relation med den amerikanska militären och samtidigt förespråka ett undertecknande av stadgan.<sup>137</sup> Det är troligtvis många som menar att om nu kravet är högre på USA att ingripa även utanför sin egen stat så har USA i gengäld har större rätt att hävda sin rätt att hålla sina soldater utanför en domstol vars jurisdiktion de inte helt godkänt.

---

<sup>133</sup> Wienkonventionen art 34

<sup>134</sup> Russel, *Since September 11, all roads lead to Rome*, s 42

<sup>135</sup> Romstadgan Art 121 och 123

<sup>136</sup> Russel, *Since September 11, all roads lead to Rome*, s 43-44

<sup>137</sup> Salter, *Obama vs. McCain on the ICC*;

<http://www.americanchronicle.com/articles/66980>

Med hjälp av ASPA vill USA delta vid internationella konflikter men ändå kunna använda sig av – och enbart av – sina egna regler och villkor.

Kenneth Rooth, ordförande för Human Rights Watch (HRW) menar att ASPA visar att USA prioriterar att få gå sin egen väg framför att gynna den internationella rättvisan. Det är enligt honom tragiskt och paradoxalt eftersom USA dels har spelat en mycket viktig roll i utformningen av den humanitära rätten, dels i grunden delar alla de värderingar som den bygger på.<sup>138</sup>

Ett problem med USA är kanske hur de ser sig själva. Att inte kunna lägga sitt veto i Säkerhetsrådet när det gäller frågor där amerikanska medborgare är inblandade är för många i landet omöjligt att acceptera. I de fall där resten av världen står enade på USA:s sida är en sak, men då de har någon eller några starka stater på motståndarsidan – vad händer då?

För mig är det svårt att förstå resonemanget. Jag har svårt att falla för den konspiratoriska tanken att världen genom ICC vill styra, hota och straffa USA. Att ICC ska bli ett vapen mot landet. I artiklarna finns spår av rädsla för att släppa ifrån sig minsta del av jurisdiktionen när det gäller egna medborgare. Och trots att kompromisslösningar var nödvändiga så riskerar de att försvaga domstolens arbete och organisation.

## 11.6 Fungera avskräckande

Den kanske största skillnaden mellan Nürnberg, ICTR, ICTY och ICC är att de tre förstnämndas stadgar upprättades efter det att de handlingar som är aktuella för prövning har begåtts. Dock var handlingarna redan bedömda som kriminella enligt sedvanerätten samt i vissa existerande konventionsbestämmelser, varför klartecken har getts för åtal. Nürnberggrättegången fick mycket hård kritik för den retroaktiva rättstillämpning som utövades, och principer som tidigare nämnda *nullum crimen sine lege* inte tillämpades.<sup>139</sup> Den domstol som nu byggts upp kan som tidigare nämnts däremot inte pröva misstänkta brott som ägt rum före år 2002, då Romstadgan trädde i kraft.

Philippe Kirsch, domare och ICC:s ordförande, menar att eftersom de tillfälliga tribunalerna är kopplade till händelser som redan skett saknar de avskräckande effekt. Det är därför viktigt med en domstol som är riktad framåt och som inte begränsas av några tidsramar. Enbart på det viset kan domstolen få en preventiv effekt. Det kommer enligt Kirsch att vara en av domstolens viktigaste funktioner.<sup>140</sup> ICC belyser en viktig och tydlig

---

<sup>138</sup> Espelund & Karlsson, *Till Männklighetens försvar*, s 106

<sup>139</sup> Legalitetsprincipen är en juridisk doktrin som utvecklades i den romerska rätten. Den legalitetsprincip som numera är förhärskande bygger på *Nulla poena sine lege* (inget straff utan lag) och *Nullum crimen sine lege* (inget brott utan lag).

<sup>140</sup> Espelund & Karlsson, *Till männklighetens försvar*, s 85

ståndpunkt – att man inte längre accepterar att någon slipper ansvar för de grova brott som Romstadgan behandlar.

## 11.7 Framtiden

Så länge det finns ett glapp mellan den internationella straffrättens regelverk och de konflikter de idag ska reglera, så kan USA och andra länder dra nytta av det när det gäller att skydda egna medborgare. Ett exempel på detta är fånglägret Guantánamo-basen på Kuba. Genom att undvika att kalla fångarna för krigsfångar kunde USA kringgå den tredje Genèvekonventionen som landet har ratificerat. Sådana suddiga områden måste klaras upp innan världens stater kan släppa sina tvivel.<sup>141</sup> Kanske är en total översyn av bland annat Genevekonventionen göras, då utvecklingen på området "konflikter" skenat sedan 1949, då den skrevs.

En fara är omvärlden är för otålig, och att en utvärdering av ICC görs för tidigt. Det är lätt att se fel och brister med nya företeelser. Kanske är det först nästa generation som kan avgöra om ICC ska klassas som en framgång eller ett misslyckande. Ett problem är enligt Kirsch idag att det fortfarande finns få konkreta resultat från domstolen att luta sig mot. Så länge det saknas kommer diskussionen om att domstolen bedriver politiskt motiverade rättegångar leva vidare. Det är upp till ICC att överbevisa de som inte tror att den kommer fungera rättssäkert. Detta är ett långsiktigt projekt som fortfarande bara är sin absoluta början.<sup>142</sup>

Det finns olika vägar att gå för att skapa lagar. Dels så som man valt att göra med de tillfälliga tribunalerna, då rättens domare tolkat regler och efterhand skapat prejudikat. Den andra vägen är så som skett vid skapandet av ICC, då det i första hand varit en politisk fråga för domstolens medlemsländer att utforma dess stadga. Steven Powles, advokat som arbetat som försvarare vid tribunalerna för före detta Jugoslavien och Specialdomstolen för Sierra Leone, anför följande.

”Att ICC skapades genom en politisk process och kompromisser mellan en mängd intressen, kan betyda att brotten definierats lösare än vad som hade varit önskvärt. Men eftersom internationella brott i själva verket enbart är vad stater enas om att de ska vara, så är kanske just en politisk process den bästa och mest demokratiska metoden, framför att låta domare bestämma om vad som är rätt och fel. Å andra sidan har ju inte domarna en politisk agenda på samma sätt som politiker och diplomater. Det finns med andra ord för- och nackdelar med båda metoderna.”<sup>143</sup>

---

<sup>141</sup> Espelund & Karlsson, *Till mänsklighetens försvar*, s 74

<sup>142</sup> Espelund & Karlsson, *Till mänsklighetens försvar*, s 84

<sup>143</sup> Espelund & Karlsson, *Till mänsklighetens försvar*, s 73

## 12 Slutord

En del har valt att kalla Romstadgan för en kompromisslösning därför många viljor beaktats. Frågan är hur den annars skulle ha utformats, med tanke på vikten av att få med så många stater som möjligt i samarbetet? Den stora utmaningen för ICC blir att få över de största aktörerna inom internationell rätt på sin sida. För att domstolen ska få tillräcklig tyngd inom nämnda forum krävs att alla inblandade står bakom iden att släppa på sin suveränitet till förmån för ett internationellt samarbete på straffrättens område.

Det är inte kontroversiellt att hävda att länder som Jugoslavien och Rwanda saknade kapacitet att utföra tillräckligt rättssäkra rättegångar mot aktuella krigsförbrytare och folkmördare. Länder som Uganda och Demokratiska Republiken Kongo har själva bett om hjälp från ICC. Men hur är det med ett land som till exempel USA? Kan det vara så att landet skulle kunna anses sakna ett tillräckligt väl fungerande rättssystem när det gäller dessa brott? Att det yttersta ansvaret för händelser som de i Abu Ghraib-fängelset faktiskt inte fastslagits på ett tillfredsställande sätt?<sup>144</sup> Att stödja – och därmed kanske lätta på det dåliga samvetet för att inget gjordes i tid - en tribunal angående händelser som redan inträffat är en helt annan sak än en domstol som saknar geografiska avgränsningar och omfattar såväl rika väststater som krigshärjade länder. En domstol som har rätt att avgöra om ett land är kapabelt att själv hålla rättssäkra processer mot misstänkta förbrytare. Att våga lämna ifrån sig en del av den dömande makten till en instans som man saknar direkt inflytande över. USA och flera andra stater har en lång historia bakom sig av att inte lämna sådan makt ifrån sig.

En viktig fråga att ställa sig är vems rättvisa det är som ska skippas? Vem ska ICC tjäna? Enligt Mark Ellis, ordförande i Internationella Advokatsamfundet (IBA) och engagerad i internationell straffrätt, ska ICC i första hand ge upprättelse åt de som fallit offer för grymma övergrepp runtom i världen.

*"De skyldiga ska dömas, först och främst för att visa att vi erkänner de enskilda offrens lidande. Det är ett tillräckligt starkt skäl för att skapa en domstol som ICC."*<sup>145</sup>

ICC ska också se till att de värderingar om humanitet och rättvisa som det internationella samfundet bygger på bevaras. Mark Ellis menar vidare att domstolen är viktig ur ett historiskt perspektiv. Undersökningar och vittnesmål skildrar vår nutid och bygger upp ett ovärderligt historiskt arkiv.

---

<sup>144</sup> Övergrepp och tortyr mot irakiska fångar gripna i samband med USA:s militäraktion efter diktatorn Saddam Husseins fall, utförd av amerikansk militär på fängelset Abu Ghraib utanför Bagdad i Irak. Inga åtal mot högre officerare väcks, trots att samband mellan händelserna och beslut tagna högt upp i den militära och politiska hierarkin kan påvisas. (*Getting Away with Torture? – Command responsibility for the US Abuse of Detainees*, HRW Vol. 17 No 1 (G), April 2005)

<sup>145</sup> Espelund & Karlsson, *Till mänsklighetens försvar*, s 90

Slutligen ska den också tjäna ett "högre syfte"; vara en markering från det internationella samfundet att det finns brott som är så grova att inga geografiska eller kulturella hinder får stå i vägen för att de skyldiga döms för sina gärningar. I och med detta ska domstolen också fungera preventivt.

Romstadgan är - till skillnad från det fördrag som låg till grund för Nürnbergtribunalen som framförhandlades av ett fåtal stater på den "segrande sidan" - framarbetad vid en internationell konferens med 148 närvarande stater. Kanske är svaret på hur väl domstolen kommer att fungera beroende av hur många av världens länder som kommer att välja att med full kraft ställa sig bakom den. Att vara skyldig att göra *något* finns uttryckt – men kanske saknas det tillräckliga påtryckningsmedel för att få en medlemsstat att göra *tillräckligt*? Även om tilltron till de ratificerande staterna är hög både när det gäller engagemang och samarbete så måste ICC kunna arbeta självständigt då det behövs. Annars riskerar den att bli ytterst sårbar och påverkad av de politiska vindar som för dagen blåser över världen.

---

# Bilaga A

Lista över medlemsstater.

**Europa:** Albanien, Andorra, Belgien, Bosnien-Herzegovina, Bulgarien, Cypern, Danmark, Estland, Finland, Frankrike, Grekland, Irland, Island, Italien, Georgien, Kroatien, Lettland, Liechtenstein, Litauen, Luxemburg, Makedonien, Malta, Montenegro, Nederländerna, Norge, Polen, Portugal, Rumänien, San Marino, Serbien, Slovakien, Slovenien, Spanien, Sverige, Schweiz, Storbritannien, Tyskland, Ungern, Österrike.

**Afrika:** Benin, Botswana, Burkina Faso, Burundi, Centralafrikanska republiken, Komorerna, Kongo, Kongo-Kinshasa, Djibouti, Gabon, Gambia, Ghana, Guinea, Kenya, Lesotho, Liberia, Madagaskar, Malawi, Mali, Mauritius, Namibia, Niger, Nigeria, Republiken Kongo, Senegal, Sierra Leone, Sydafrika, Tanzania, Tchad, Uganda, Zambia.

**Amerika:** Antigua och Barbuda, Argentina, Barbados, Belize, Bolivia, Brasilien, Chile, Kanada, Colombia, Costa Rica, Dominica, Dominikanska republiken, Ecuador, Guyana, Honduras, Mexico, Panama, Paraguay, Peru, Saint Kitts och Nevis, Saint Vincent och Grenadinerna, Trinidad och Tobago, Uruguay, Venezuela.

**Asien:** Afghanistan, Kambodja, Jordanien, Japan, Mongoliet, Sydkorea, Tadjikistan.

**Oceanien:** Australien, Östtimor, Fidji, Marshallöarna, Nauru, Nya Zeeland, Samoa.

Dessutom har ytterligare 41 länder skrivit under men inte ratificerat fördraget.



# Käll- och litteraturförteckning

## 12.1 Litteratur

Bantekas, Ilias och Nash, Susan, *International Criminal Law*, Routledge Cavendish (2007)

Espelund, Görrel, och Karlsson, Andreas, *Till Mänsklighetens Försvar – Iakttagelser av krigsbrott, tribunaler och försoning*, Elanders Gotab, Stockholm (2006)

Evans, Malcolm D, *International Law*, 2:a upplagan, Oxford University Press, Oxford (2006)

Lee, Roy S, *The International Criminal Court – Making of the Rome Statute*, Kluwer Law International (1999)

Malekian, Farhad, *International Criminal Law – The Legal and Critical Analysis of International Crimes*, Uppsala, Borgströms Tryckeri AB, Motala (1999)

Murphy, Sean D, *United States Practice in International Law (Volume 2 2002-2004)*, Cambridge University Press (2006)

Politi, Mauro, och Nesi, Giuseppe, *The International Criminal Court and the Crime of Aggression*, Ashgate Publishing Company (2004)

Ratner, Abrams och Bischoff, *Accountability for Human Rights Atrocities in International Law*, Oxford University Press, 3:e upplagan, (2006)

Russel, Steve, *Since September 11, all roads lead to Rome, Review of International Studies*, nr 31 (2005)

Sands, Philippe, *From Nuremberg to The Hague*, Cambridge University Press (2003)

Schabas, William, *An Introduction to the International Criminal Court*, Cambridge University Press (2004)

Schabas, William A, *The UN International Criminal Tribunals; The former Yugoslavia, Rwanda and Sierra Leone*, Cambridge University Press (2004)

Shaw Malcolm N, *International Law*, Cambridge University Press (1997)

Shaw, Martin, *War and Genocide – Organized killing in Modern Society*, Blackwell Publishing Ltd, USA (2003)

## 12.2 Artiklar från Internet

American Chronicle, Salter, Howard, *Obama vs. McCain on the ICC*  
<http://www.americanchronicle.com/articles/66980>

American Non-Governmental Organizations Coalition for the International Criminal Court; [www.amicc.org/info.html](http://www.amicc.org/info.html)

American Service-Members's Protection Act (ASPA) 22 USC 7401 (2002)  
<http://www.state.gov/t/pm/rls/othr/misc/23425.htm>

Amnesty International  
<http://www2.amnesty.se/hem.nsf/notispf/CC9E1388708262EFC125756F00524828?open>

[www.amnesty.se/ed/hem/xml-presse-notiser-latest/3317FC79F7A6791DC1257570005CF619/](http://www.amnesty.se/ed/hem/xml-presse-notiser-latest/3317FC79F7A6791DC1257570005CF619/)

Andreas Karlsson, *Elddopet är nära för den internationella brottmålsdomstolen* (2005-04-08) <http://www.fria.nu/artikel/3669>

Dagens Juridik, Klamberg, Mark, *Ska vi vara nöjda med Internationella brottmålsdomstolens arbete?* <http://www.dagensjuridik.se/sv/Arkiv/Ska-vi-vara-nojda-med-Internationella-brottmalsdomstolens-arbete1/>

Discussion paper proposed by the Chairman (2007-01-16)  
[http://www.iccnw.org/documents/ICC\\_ASP5\\_SWGCA\\_070116\\_eng.pdf](http://www.iccnw.org/documents/ICC_ASP5_SWGCA_070116_eng.pdf)

Freedom Alliance, *No U.S. Troops for UN Peacekeeping Mission in Darfur* (2006-02-14) [www.freedomalliance.org/view\\_article.php?a\\_id=650](http://www.freedomalliance.org/view_article.php?a_id=650)

Human Rights Watch, *Text Analysis International Criminal Court Treaty*, (1998-07-17) <http://www.hrw.org/press98/july/icc-anly.htm>

Internationella brottmålsdomstolens hemsida; <http://www2.icc-cpi.int/menus/icc/press%20and%20media/press%20releases/2005/the%20prosecutor%20of%20the%20icc%20opens%20investigation%20in%20darfur?lan=en-GB>

Journal of International Justice, Jianping och Zhixiang, *China's Attitude Towards the ICC* (2005-07-06)  
<http://jicj.oxfordjournals.org/cgi/content/abstract/3/3/608>

Journal of International Justice, Ramanathan, Usha, *India and the ICC* (2005-06-21) <http://jicj.oxfordjournals.org/cgi/content/abstract/3/3/627>

Journal of International Justice, Tuzmukhamedov, Bakhtivar, *The ICC and Russian Constitutional Problems* (2005-05-26)  
<http://jicj.oxfordjournals.org/cgi/content/abstract/3/3/621>

Levy, Ayelet, *Israel Rejects Its Own Offspring: The International Criminal Court* (1999)

<http://hl2.bgu.ac.il/users/www/33564/Israel%20and%20the%20icc.doc>

Sudan Tribune, *Only Sudanese judiciary can try Darfur war crimes - al-Bashir* (2006-02-19)

[http://www.sudantribune.com/article.php3?id\\_article=14151](http://www.sudantribune.com/article.php3?id_article=14151)

Svenska Dagbladet, *FN-besök till Darfur stoppas* (2006-04-01)

[http://www.svd.se/nyheter/utrikes/artikel\\_306710.svd](http://www.svd.se/nyheter/utrikes/artikel_306710.svd)

## 12.3 Pressmeddelanden

David J. Scheffer, *Developments at Rome Treaty Conference*, Washington (1998-07-23)

[www.state.gov/www/policy\\_remarks/1998/980723\\_scheffer\\_icc.html](http://www.state.gov/www/policy_remarks/1998/980723_scheffer_icc.html)

David J. Scheffer, *Seeking Accountability for War Crimes: Past, Present and Future*, San Fransisco (1998-05-13)

[www.state.gov/www/policy\\_remarks/1998/980513\\_scheffer\\_war\\_crimes.html](http://www.state.gov/www/policy_remarks/1998/980513_scheffer_war_crimes.html)

United Nations Diplomatic Conference of Plenipotentiaries on the Establishment of an International Criminal Court, *Report of the Preparatory Committee*, Rom (15 juni – 17 juli 1998)

[www.un.org/icc/prepcom.htm](http://www.un.org/icc/prepcom.htm)

*Agreement on the Privileges and Immunities of the International Criminal Court*, Adopted by the Assembly of States Parties, First session New York, 3-10 September 2002, Official Records ICC-ASP/1/3

Bill Clintons uttalande i samband med undertecknandet

[www.usembassy.state.gov/posts/pk1/wwwh1010302.html](http://www.usembassy.state.gov/posts/pk1/wwwh1010302.html)

## 12.4 Resolutioner

Resolution 827 (1993-05-25)

Resolution 955 (1994-11-08)

Resolution 50/46 (1995-12-11)

Resolution 1422 (2002-07-12)

Resolution 1593 (2005-03-31)

## 12.5 Offentligt tryck

Bet. 2000/01:juU30 och KU13y

Förenta Nationernas deklARATION om mänskliga rättigheter (1948-12-10)

Förenta Nationernas stadga (1948-10-24)

FN-dokument A/760 (1948-12-05)

Genève-konventionen den 12 augusti 1949 angående förbättrande av sårades och sjukas behandling vid stridskrafterna i fält (I) (1949-08-12)

Genève-konventionen angående förbättrande av behandlingen av sårade, sjuka och skeppsbrutna tillhörande stridskrafterna till sjöss (II) (1949-08-12)

Genève-konventionen angående krigsfångars behandling (III) (1949-08-12)

Genève-konventionen den 12 augusti 1949 angående skydd för civilpersoner under krigstid (IV) (1949-08-12)

Haagkonventionen (1907-10-18)

Konvention om förebyggande och bestraffning av brottet folkmord (1948-12-09)

Lagrådsremissen, *Sveriges samarbete med internationella brottmålsdomstolen*, Stockholm (2001-10-04)

Prop. 2000/01:122 Inför Sveriges ratificering

Prop. 2001/02:88 Sveriges samarbete med Internationella Brottmålsdomstolen

Rome Statute for an International Criminal Court; UN Doc A/CONF.183/9 (1998-07-17)

Supplemental Defense Appropriations Act of 2002 (HR 4775), i kraft den 2 augusti 2002

<http://www.state.gov/t/pm/rls/othr/misc/23425.htm>

SOU 2002:98 Internationella brott och svensk jurisdiktion

SÖ 2002:59 Den officiella svenska översättningen av Romstadgan

## **12.6 Rättsfallsförteckning**

Kayishema och Ruzindana; mål ICTR-95-1-T

Karadzic; mål IT-95-5-R61

Mladic; mål IT-95-18-R61

Akayesu; mål ICTR-96-4-T

Kambanda; mål ICTR-97-23-S